

Полтавська державна аграрна академія
Бібліотека
Довідково-бібліографічний відділ

*Рідкісні видання у фонді
бібліотеки ПДАА*

До 100-річчя Полтавської державної аграрної академії

Бібліографічний покажчик

Полтава 2020

УДК 016:09:027.7(477.53)

Р 49

Укладачі: – завідувач відділу бібліотеки **Л. Д. Пащенко**, бібліотекар І категорії **Фіненко І. І.**, бібліотекар **Н. М. Плішко**, бібліотекар **Н. В. Жадан**

Науковий редактор – ректор академії к. е. н., професор **В. І. Аранчій**

Автор вступного слова – доцент, лауреат академічних премій імені Л. П. Смиренка та М. М. Гришка **В. М. Самородов**

Рецензент – проректор з науково-педагогічної роботи і перспективного розвитку доктор історичних наук, професор **Т. О. Шаравара**

Відповідальний за випуск – директор бібліотеки кандидат історичних наук, доцент **С. В. Макарець**

Друкується за рішенням вченої ради Полтавської державної аграрної академії (протокол № 7 від 15. 12. 2020р.)

Р 49 ***Рідкісні видання у фонді бібліотеки ПДАА***: бібліогр. покажч. / Полтав. держ. аграр. акад. ; [уклад.: Л. Д. Пащенко, І. І. Фіненко, Н. М. Плішко, Н. В. Жадан ; наук. ред. В. І. Аранчій ; авт. вступ. слова В. М. Самородов ; відп. за вип. С. В. Макарець]. – Полтава : ПДАА, 2020. – 64 с. : іл.

Бібліографічний покажчик вміщує перелік унікальних та рідкісних документів, які зберігаються у фонді бібліотеки ПДАА. До нього увійшли видання з 1863–1930 роки.

Бібліографічний покажчик стане в пригоді в учбовій, науково-дослідницькій роботі та самоосвіті. Розрахований на науковців, викладачів, здобувачів вищої освіти, а також бібліотечних працівників, дослідників рідкісних і цінних фондів.

УДК 016:09:027.7(477.53)

©Полтавська державна аграрна академія, 2020

*Книжки, мов дивні розсипи скарбів,
Мов згустки некроштовного металу,
І розуму, дерзань і почуттів.
Ці книги у мільйонів і мільйонів
Заполонили думи і серця.*

П. П. Ребро

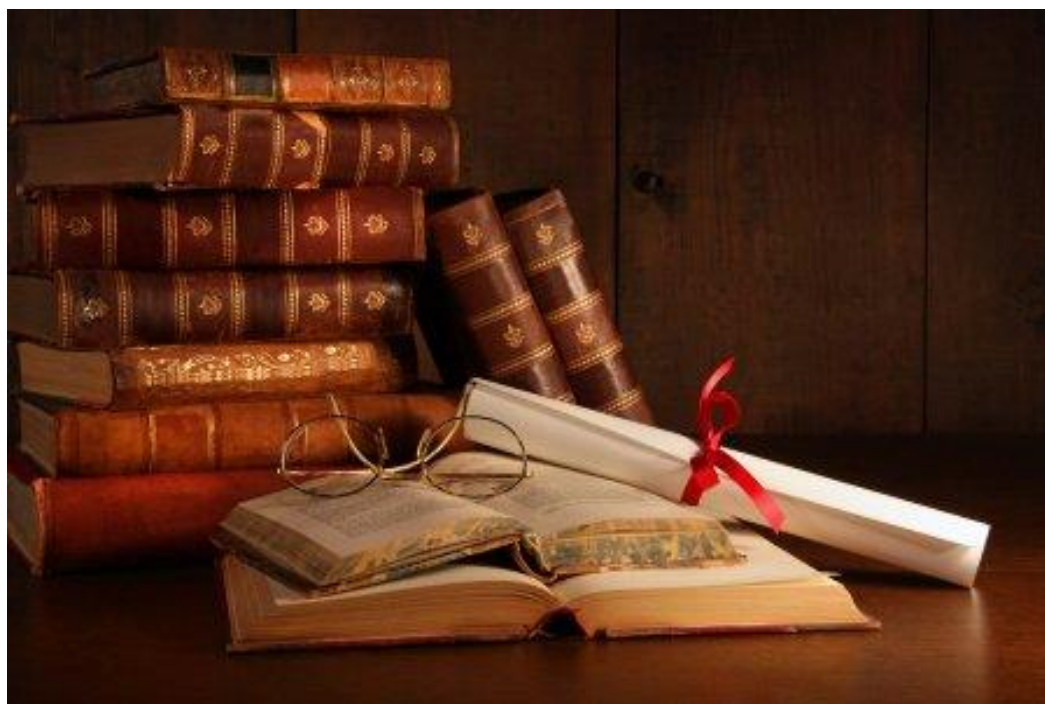
*На землі існує три головні цінності, три чуда:
хліб, щоб народ завжди був здоровий і сильний;
жінка, щоб не обривалася нитка життя;
книга, щоб не обривався зв'язок часів.*

Народна мудрість

Від укладачів

Книги - кораблі думок, що мандрують у часі і дбайливо несуть свій дорогоцінний вантаж від покоління до покоління.

Ф. Бекон

Метою створення покажчика є максимальне розкриття і популяризація бібліотечної колекції цінних книг, наближення її до читацької аудиторії: як до фахівців-науковців, архівних, бібліотечних працівників, так і до широкого загалу користувачів.

Родзинкою нашої книгозбірні є рідкісні видання, які належать до важливих складових фонду бібліотеки і мають свою історію. Ці

документи є джерелом відродження та становлення духовних, культурних цінностей держави. Кожна рідкісна книга фонду бібліотеки неповторна і заслуговує на окрему увагу й вивчення. Описи зроблено згідно з чинними державними стандартами. Усі документи подано мовою публікації, збережено орфографічні норми оригіналу.

Раритетними є випуски номерів щотижневика «Хуторянин» – однієї з перших сільськогосподарських газет, яка видавалася в Полтаві понад два десятиліття (з 1896 до 1917 р.) і залишається на сьогодні одним із кращих літописів аграрної історії України.

Ми пишаємося нашою бібліотекою, яка святкує 100-річний ювілей, та її фондом, що був і є у нагоді не одному поколінню аграріїв.

Видання має іменний покажчик.

Висловлюємо щирю вдячність усім, хто допомагав у підготовці та виданні цього покажчика.

*Минулого не існує,
поки будуть існувати книги.*

Є. Бульвар

Вступне слово

Книжкова енергія часу

Воскрешаючи пам'яті лік,

Юлія Манойленко

Усій Україні Полтава відома як бібліотечне місто. До її славетних книгозбірень, які існують тут 100 та більше років, додалася і бібліотека Полтавської державної аграрної академії, адже в жовтні 2020 року вона зустріла свій віковий ювілей.

Саме до цієї вікопомної річниці в житті 100-річного вишу було підготовлено книжку, бо вона є справжнім реєстром рідкісних видань фондів бібліотеки. Шляхетну справу по упорядкованню покажчика взяли на себе працівники бібліотеки.

Їхній роботі передувало ретельне вивчення всіх фондів. Таку пошукову діяльність слід було здійснити для того, щоб виділити необхідні раритети – справжні книжкові пам'ятки минувшини вікового шляху, який пройшла бібліотека.

Слід зазначити, що за вказаний час книгозбірня багато раз міняла місце свого розташування. Безумовно це не сприяло збереженню всіх її надбань. Крім цього, доволі часто змінювалися шифри видань. Через усе це стародруки, у буквальному сенсі, загубилися серед решти книжок. Та не дивлячись на це, було знайдено 107 книг і один журнал. Саме їхній бібліографічний опис наведено в представленому читацькій увазі виданні. Воно ж, за своїм часовими вимірами, охоплює майже 70-літній період, від 1863 по 1930-й рік

включно. Тобто наймолодшій книзі вже за 90 років, а найстарішій – за 157!

У цілому, зібрана колекція має виразне гуманітарне спрямування, адже переважна кількість її книг належить до художньої літератури. Це твори знаних письменників світового виміру: Олександра Герцена, Миколи Гоголя, Михайла Лермонтова, Льва Толстого та багатьох інших класиків. З-поміж них зіркою сяє Шевченків «Кобзар», який побачив світ у 1908 році.

Привертають до себе увагу прекрасно видані фоліанти 10-томної праці німецького зоолога Альфреда Брема. На їхніх форзацах цікавий відбиток: «Книжный магазинъ и библиотека Богоявленскаго въ Полтавѣ 1895 г.». Це дуже важлива знахідка для краєзнавців, адже раніше про цього добродія та його культурне осереддя ніхто не згадував.

Не менш ошатні за своєю поліграфією видання з ботаніки, квітникарства та садівництва. Вони в гарному стані, не дивлячись на їхній поважний вік.

Досить змістовний перелік книг з аграрної історії. Це передовсім статистичні матеріали перепису 1900 року: загального, по губернії, та і окремих випусків по місту Полтаві та окремим повітам. Безперечною знахідкою бібліотекарів стали номери (за 1913, 1914, 1915 та 1917 роки) полтавського часопису «Хуторянин».

Ці та інші не менш цікаві та унікальні видання представлені в новоствореній колекції та її описі. Усі вони – важливі історичні джерела свого часу, справжні скарби культури. Крім того, це вдячна пам'ять усім поколінням працівників бібліотеки, які зберегли та донесли до нас описані раритети.

Своєю роботою співробітники бібліотеки ще раз підтвердили пророчі слова Берегині української духовності – преславної Ліни Костенко про те, що «є скарби, допоки їх шукають».

Порадіємо зробленій ними фаховій роботі, адже вона – важливий крок із формування опису колекцій бібліотеки. Що ж до

останніх, то вони входять до історико-культурного модуля, який якісно покращує інформаційний простір користувачів книгозбірні.

Сподіваємося, що в подальшому сформована колекція може знайти своє гідне поновлення за рахунок подарованих професорсько-викладацьким складом та співробітниками академії рідкісних видань. Усі разом, своїми діями, вони, як писав Вільям Шекспір, здійснять велику та добру справу: «И врезанные в память письма бегущие столетья не сотрут».

Віктор Самородов – доцент, лауреат академічних премій імені Л. П. Симиренка та М. М. Гришка.

*У кожної книги своя доля, своя довгота століття.
Є книжки - одноденки, і є книги, які переходять від
покоління до покоління. (С.Я. Маршак)*

*Бібліотека є вмістилищем словесності всіх часів і всіх народів (О. Оленін)**

В умовах реалізації нової стратегії сучасної освіти, виконання непростих і відповідальних завдань її реформування, вироблення новітньої методології всього комплексу науково-дослідної роботи та навчально-виховного процесу, зорієнтованих на особистісно-індивідуальне навчання, важко переоцінити роль книги, бібліотеки – справжньої скарбниці знань, найбільш надійного джерела доступу до інформаційної бази інноваційних технологій.

Найсуттєвіша реалія сучасного життя бібліотеки закладу вищої освіти полягає в тому, що вона успішно продукує чи не найцінніший товар сучасного суспільства – інформацію. Її найголовніше завдання на перспективу – зберегти та зміцнити те особливе, по-справжньому гідне місце в науковій, освітній, інформаційній та культурній інфраструктурі, яке сьогодні належить їй по праву.

Історія бібліотеки нерозривно пов'язана з історією академії. Вона була заснована в 1920 році. Її фонд налічував тоді 30 примірників. У 1929 році фонд бібліотеки складав 40 тис. примірників. У 1941 році Полтавський сільськогосподарський інститут був евакуйований до м. Кургана. Бібліотеку повністю евакуювати не встигли. За даними Полтавського державного архіву, бібліотека ПДАА в роки війни була втрачена: значна частина її залишилася в Кургані, решта, яку не евакуювали з Полтави, була вивезена фашистами до Німеччини.

Після повернення з евакуації бібліотеку довелося практично створювати з нуля. Комплектувався фонд із різних джерел – бібколектор, книжкові магазини, подарунки співробітників інституту та мешканців Полтави.

Фонди бібліотеки

На 1.01.1946 року фонд бібліотеки налічував 2926 примірників. У 1965 році бібліотека отримала нове приміщення у другому навчальному корпусі, де знаходиться й понині.

Станом на 01.01.2020 р. бібліотека налічує 395361 примірників. Число читачів – 6461. Ведеться робота із впровадження новітніх інформаційних технологій у бібліотечні процеси.

Історично сформований фонд бібліотеки надзвичайно цінний: це і дисертації, захищені викладачами нашого навчального закладу, і монографії та збірники праць, і підручники та навчальні посібники вчених академії, наукові видання вітчизняних і зарубіжних авторів, і періодичні та інформаційні видання, художня література.

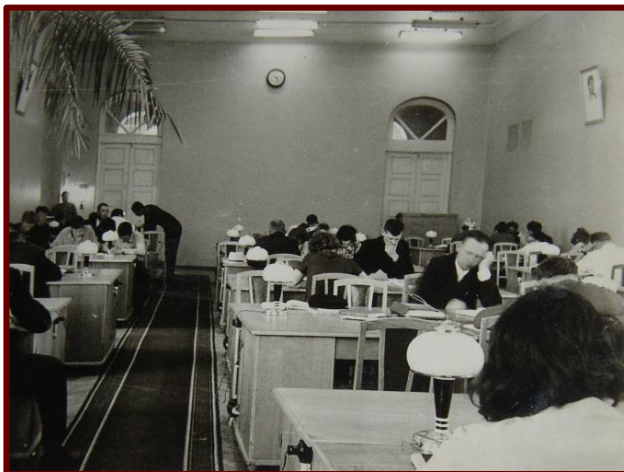
Працівники бібліотеки творчо вдосконалюють форми і методи обслуговування користувачів, активізують довідково-бібліографічну та інформаційну діяльність. Тут запроваджуються нові цікаві форми масової роботи: відкриті перегляди книг, цікаві тематичні книжкові виставки, дні інформації, літературні й тематичні вечори. Все це сприяє навчально-виховному процесу, поглибленню знань здобувачів вищої освіти, збагачує їх духовну культуру.

Фонди бібліотеки поповнюють наші викладачі – автори наукових статей і посібників

Чимало змін відбулося за роки існування бібліотеки ПДАА, але незмінними залишаються ентузіазм, відданість роботі її працівників та повага і вдячність користувачів.

Сучасний бібліотечно-інформаційний сервіс ставить на перше місце користувача як центральну постать, навколо якої концентрується вся увага. Необхідність виховання та розвитку особистості в кожному представникові молодого покоління накладає на бібліотеку додаткову відповідальність за формування навиків інтелектуальної праці, творчого розвитку внутрішнього світу студента, виховання почуття гордості за навчальний заклад, де він здобуває вищу освіту.

Від найдавніших часів бібліотека, як соціальний інститут, виконує педагогічні функції. Покликана, з одного боку, зберігати накопичені людством знання, а з іншого – забезпечувати доступ до них, вона відіграє найважливішу роль у справі освіти і самоосвіти.

Бібліотека закладу вищої освіти – це особливе педагогічне середовище. Тут педагогічна функція стала однією з головних, тому що ця бібліотека призначена поширювати знання, підвищувати рівень культури, в тому числі і читацької. Сучасна бібліотека – не лише інформаційний центр, а й центр освіти, розширення і закріплення знань та психологічного розвантаження.

*Примітка. За матеріалами книги «Полтавська державна аграрна академія. 100 років звершень» / редкол.: В. І. Аранчій та ін. Полтава : ТОВ Видавництво «Літопис», 2020. С. 209.

**Бібліотека. Тиша. Століття.
Історія і тисячі імен.
Тут зібрані думки, ідеї світу,
Разом із мудрістю віків.
І завжди двері тут відкриті,
Іде сюди завжди читач,
До знань він йде, читати, -
Подихають книгами бібліотек.**

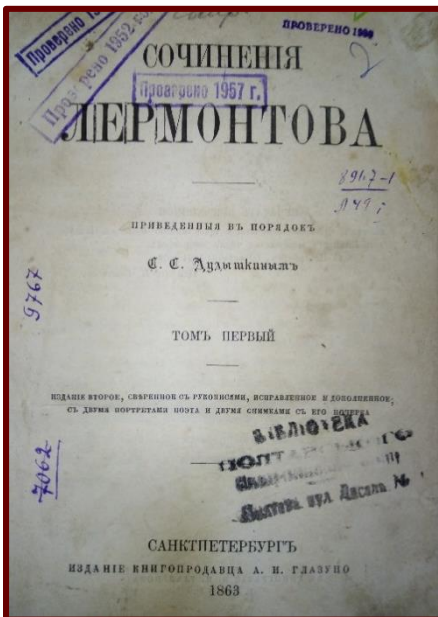
О. Іваненко

Книги - це скарби людського розуму, які мають переходити у спадок від покоління до покоління на вжиток тих, хто народиться згодом.

D. Addison

1863

1. Лермонтовъ М. Ю. (1814–1841). Сочиненія / М. Ю. Лермонтовъ ; приведенныя въ порядокъ С. С. Дудышкинымъ. – Изданіе второе, свѣренное съ рукописами, исправленное и дополненное. – С.-Петербургъ : Изданіе книгопродавца А. И. Глазуно, 1863. – Томъ 1. – 664 с. : съ двумя портретами поэта и двумя снимками съ его почерка.

Отъ издателя: «Въ этомъ изданіи въ первый разъ являются нѣкоторыя стихотворенія, досихъ-поръ не бывшія въ печати: «Петергофскій Праздникъ», «Уланша», «Монго», «Онъ былъ въ краю святомъ», «Наводненія».

*Когда-бы могъ весь свѣтъ узнать,
Что жизнь съ надеждою, мечтами –
Не что иное, какъ тетрадь
Съ давно извѣстными стихами!*

М. Ю. Лермонтов

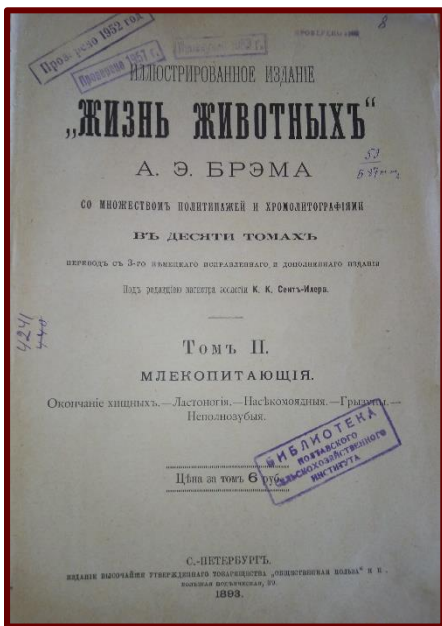

1887

2. Толстой Л. Н. (1828–1910). Повѣсти и рассказы / Л. Н. Толстой. – Изданіе седьмое. – Москва : Типо-литографія И. Н. Кушнерева и К^о, Пименов, ул., д. Кушнеревой, 1887. – 626 с.

1893

3. Брэмъ А. Э. (1829–1884). Жизнь животных : въ 10 т. / А. Э. Брэмъ ; переводъ съ 3-го нѣмецкаго исправленнаго и дополненнаго изданія ; подъ редакціею магистра зоологіи К. К. Сентъ-Илера. – С.-Петербургъ : Изданіе высочайше утвержденнаго товарищества «Общественная польза» и К^о, Большая Подъяческая, 39, 1893. – Т. 2 : Млекопитающія. Окончаніе хищныхъ. Ластоногія. Насѣкомоядныя. Грызуны. Неполнозубыя. – 730 с. : со множествомъ политипажей и хромофотографіями.

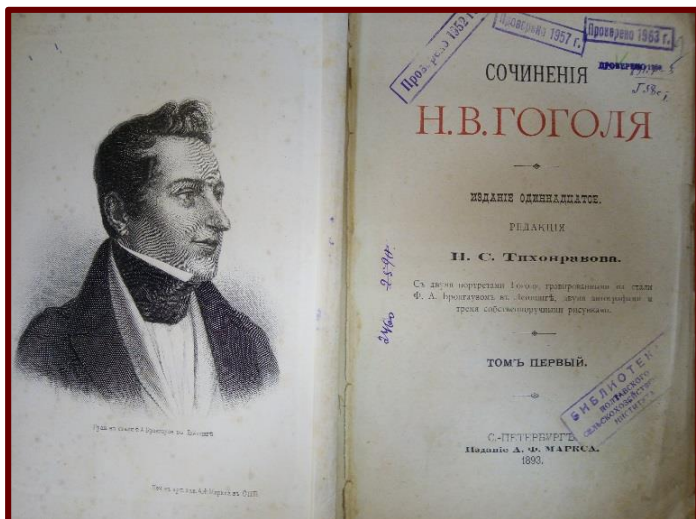
Альфред Едмунд Брем – німецький вчений-зоолог, мандрівник.

Слово «Брем» носить характер майже загальноживаного терміну, який означає яскравий опис життя тварин.

М. Цузмер

4. Брэмъ А. Э. (1829–1884). Жизнь животных : въ 10 т. / А. Э. Брэмъ ; переводъ съ 3-го нѣмецкаго исправленнаго и дополненнаго изданія ; подъ редакціею магистра зоологіи К. К. Сентъ-Илера ; съ участіемъ профессора Д. Н. Кайгородова. – С.-Петербургъ : Изданіе высочайше утвержденнаго товарищества «Общественная польза» и К^о, Большая Подъяческая, 39, 1893. – Т. 4 : Птиці. Воробыныя. Дятловыя. Колибри. Стрижи. Мышанки. – 793 с. : со множествомъ политипажей и хромофотографіями.

5. **Гоголь Н. В. (1809–1852).** Сочиненія / Н. В. Гоголь ; редакція Н. С. Тихонравова. – Изданіє одиннадцатое. – С.-Петербургъ : Изданіє А. Ф. Маркса, 1893. – Томъ первый : Юношескіє опыты. – 486 с. : съ двумя портретами Гоголя, гравированными на стали Ф. А. Брокгаузомъ въ Лейпцигѣ, двумя автографами и тремя собсвенноручными рисунками.

Земля України, це вона вигодувала, виховала Гоголя і то не лише фізично, а – що важливіше – духовно, з дитинства наділивши його красою своєю поезії, буянням пісенної творчості, епічною величавістю дум, фантастикою казок, переказами і легендами, барвистою образністю – всіма багатющими плодами народного духу.

О. Гончар

Він поєднував у собі ніжного лірика з грізним сатириком-викривачем, добродушного гумориста з трагіком високої напруги, захопленого співця краси, природи і людини з нещадним суддею людської пошлості і підлоти.

М. Рильський

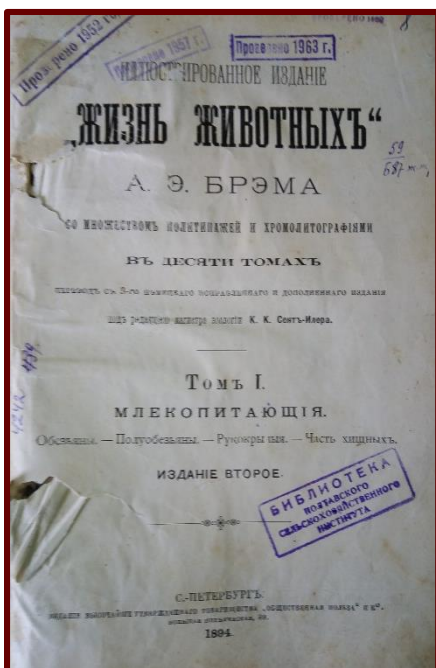
6. **Гоголь Н. В. (1809–1852).** Сочиненія / Н. В. Гоголь ; редакція Н. С. Тихонравова. – Изданіє одиннадцатое. – С.-Петербургъ : Изданіє А. Ф. Маркса, 1893. – Томъ третій : Повѣсти. – 583 с. : съ двумя портретами Гоголя, гравированными на стали Ф. А. Брокгаузомъ въ Лейпцигѣ, двумя автографами и тремя собсвенноручными рисунками.

7. **Гоголь Н. В. (1809–1852).** Сочиненія / Н. В. Гоголь ; редакція Н. С. Тихонравова. – Изданіє одиннадцатое. – С.-Петербургъ : Изданіє А. Ф. Маркса, 1893. – Томъ четвертый : Похождения Чичикова или мертвые души : поэма. Томъ первый. – 611 с. : съ двумя портретами Гоголя, гравированными на стали Ф. А. Брокгаузомъ въ Лейпцигѣ, двумя автографами и тремя собсвенноручными рисунками.

8. **Гоголь Н. В. (1809–1852).** Сочиненія / Н. В. Гоголь ; редакція Н. С. Тихонравова. – Изданіе одиннадцатое. – С.-Петербургъ : Изданіе А. Ф. Маркса, 1893. – Томъ пятый : Выбранныя мѣста иль переписки съ друзьями. – 419 с. : съ двумя портретами Гоголя, гравированными на стали Ф. А. Брокгаузомъ въ Лейпцигѣ, двумя автографами и тремя собсвенноручными рисунками.

1894

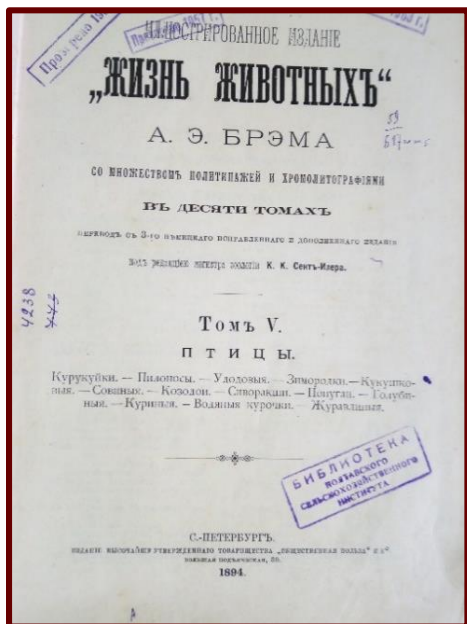
9. **Брэмъ А. Э. (1829–1884).** Жизнь животныхъ : въ 10 т. / А. Э. Брэмъ ; переводъ съ 3-го нѣмецкаго исправленнаго и дополненнаго изданія ; подъ редакціею магистра зоологіи К. К. Сентъ-Илера. – Изданіе второе. – С.-Петербургъ : Изданіе высочайше утвержденнаго товарищества «Общественная польза» и К^о, Большая Подъяческая, 39, 1894. – Т. 1 : Млекопитающія. Обезьяны. Полуобезьяны. Рукокрылыя. Часть хищныхъ. – 773 с. : со множествомъ политипажей и хромолитографіями.

Той, хто захоплюється тваринами чи іншими живими істотами, не забуде хвилювання і таємного трепету, які відчував біля книжкової полиці з темними масивними корінцями, на яких тьмяним золотом мерехтіли слова «Альфред Брем». Магія цього імені полягає не тільки в незаперечному авторитеті. І справді тут далеко не в самій лише науковій цінності його творів. Брем завжди викликав у своїх читачів якщо не любов, то дружні теплі почуття... З того часу і живе на книжкових полицях цей дивний світ, де тварини веселяться, сумують, вражають нас лукавством чи капосним характером, а невтомні мисливці-натуралісти діляться своїми спостереженнями, здобутими у польових експедиціях у глиб незвіданих континентів та загублених в океані островів.

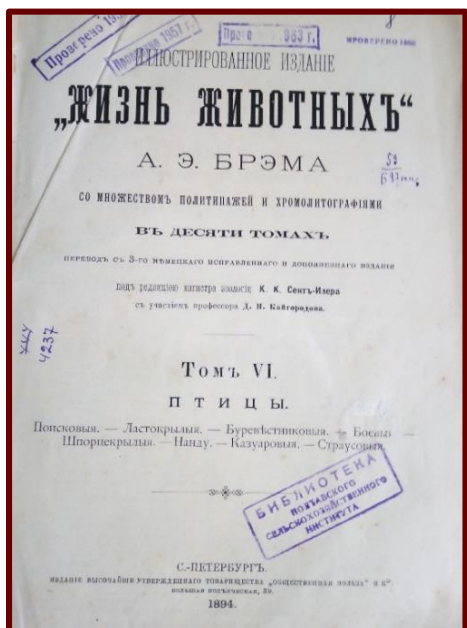
Вадим Татаринев

10. **Брэмъ А. Э. (1829–1884). Жизнь животных** : въ 10 т. / А. Э. Брэмъ ;

переводъ съ 3-го нѣмецкаго исправленнаго и дополненнаго изданія ; подь редакціею маэистра зоологіи К. К. Сентъ-Илера. — С.-Петербургъ : Изданіе высочайше утверженнаго товарищества «Общественная польза» и К^о, Большая Подъяческая, 39, 1894. — Т. 5 : Птицы. Курукуйки. Пилоносы. Удодовыя. Зимородки. Кукушковыя. Совиныя. Козодои. Сиворакши. Попугаи. Голубиныя. Куриныя. Водяныя курочки. Журавлиныя. — 741 с. : со множествомъ полиптипажей и хромоолитографіями.

11. **Брэмъ А. Э. (1829–1884). Жизнь животных** : въ 10 т. / А. Э. Брэмъ ;

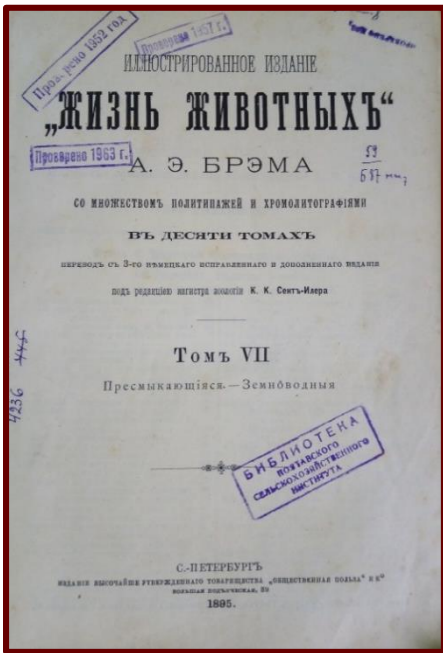
переводъ съ 3-го нѣмецкаго исправленнаго и дополненнаго изданія ; подь редакціею маэистра зоологіи К. К. Сентъ-Илера ; съ участіемъ профессора Д. Н. Кайгородова. — С.-Петербургъ : Изданіе высочайше утверженнаго товарищества «Общественная польза» и К^о, Большая Подъяческая, 39, 1894. — Т. 6 : Птицы. Поисковыя. Ластокрылыя. Буревѣстниковыя. Боевыя. Шпорцекрылыя. Нанду. Казуаровыя. Страусовыя. — 741 с. : со множествомъ полиптипажей и хромоолитографіями.

От автора: «Я написал эту книгу из чистой радости и любви к природе и хотел как можно большему числу людей сообщить свою любовь и радость; я хотел еще раз высказать уже не раз заявленную просьбу: «Охраняйте птиц!» и подкрепить ее подробным изложением житейских отношений моих клиентов, нуждающихся в сохранении».

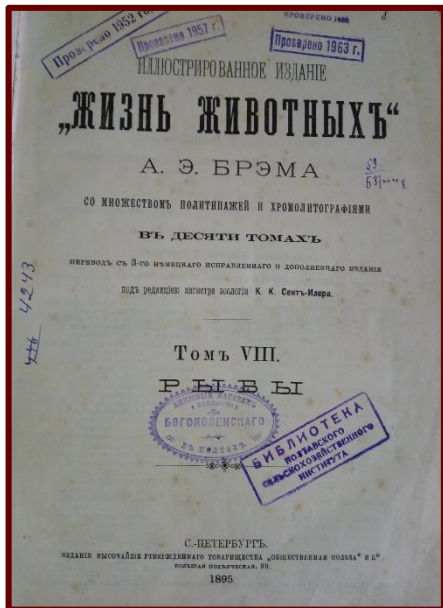
1895

12. Брэмъ А. Э. (1829–1884). Жизнь животных : въ 10 т. / А. Э. Брэмъ ;

переводъ съ 3-го нѣмецкаго исправленнаго и дополненнаго изданія ; подъ редакціею магистра зоологіи К. К. Сентъ-Илера. — С.-Петербургъ : Изданіе высочайше утвержденнаго товарищества «Общественная польза» и К^о, Большая Подъяческая, 39, 1895. — Т. 7 : Пресмыкающіяся. Земноводныя. — 834 с. : со множествомъ политипажей и хромолитографіями.

13. Брэмъ А. Э. (1829–1884). Жизнь животных : въ 10 т. / А. Э. Брэмъ ;

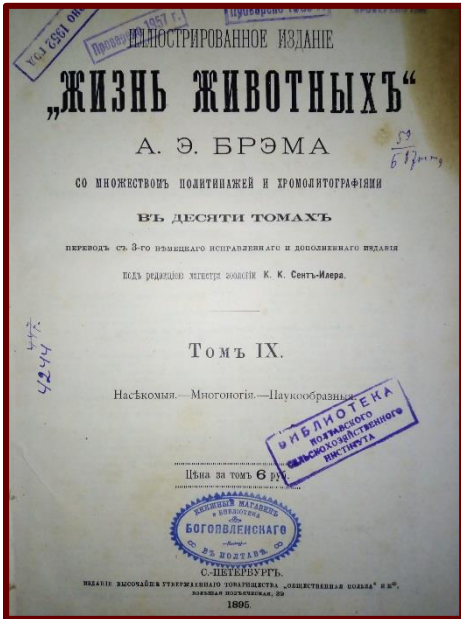

переводъ съ 3-го нѣмецкаго исправленнаго и дополненнаго изданія ; подъ редакціею магистра зоологіи К. К. Сентъ-Илера. — С.-Петербургъ : Изданіе высочайше утвержденнаго товарищества «Общественная польза» и К^о, Большая Подъяческая, 39, 1895. — Т. 8 : Рыбы. — 558 с. : со множествомъ политипажей и хромолитографіями.

Из книги Юрия Дмитриева «Необыкновенный охотник Брем»: «Он много ездил, путешествовал, много спорил, ссорился, боролся с людьми, которые спекулировали на животных или мучили их и издевались над ними. Брем написал немало книг — и научных, и популярных. Однако никогда бы его имя не стало так знаменито, никогда бы так высоко не оценили его современники и потомки, если бы не «Жизнь животных», которую он написал».

14. Брэмъ А. Э. (1829–1884). Жизнь животных : въ 10 т. / А. Э. Брэмъ ;

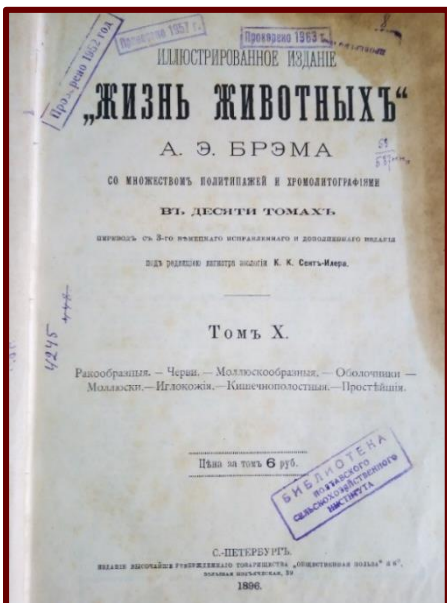
переводъ съ 3-го нѣмецкаго исправленнаго и дополненнаго изданія ; подъ редакціею магистра зоологіи К. К. Сентъ-Илера. — С.-Петербургъ : Изданіе высочайше утвержденнаго товарищества «Общественная польза» и К^о, Большая Подъяческая, 39, 1895. — Т. 9 : Насѣкомыя. Многоногія. Паукообразныя. — 773 с. : со множествомъ полиптичей и хромолитографіями.

Печатка: Книжный магазинъ и библиотека Богоявленскаго въ Полтавѣ.

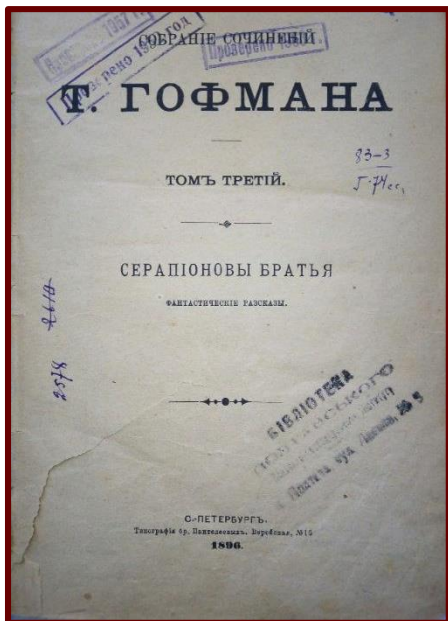
1896

15. Брэмъ А. Э. (1829–1884). Жизнь животных : въ 10 т. / А. Э. Брэмъ ;

переводъ съ 3-го нѣмецкаго исправленнаго и дополненнаго изданія ; подъ редакціею магистра зоологіи К. К. Сентъ-Илера. — С.-Петербургъ : Изданіе высочайше утвержденнаго товарищества «Общественная польза» и К^о, Большая Подъяческая, 39, 1896. — Т. 10 : Ракообразныя. Черви. Моллюскообразныя. Оболочники. Моллюски. Иглокожія. Кишечнополостныя. Простѣйшія. — 767 с. : со множествомъ полиптичей и хромолитографіями.

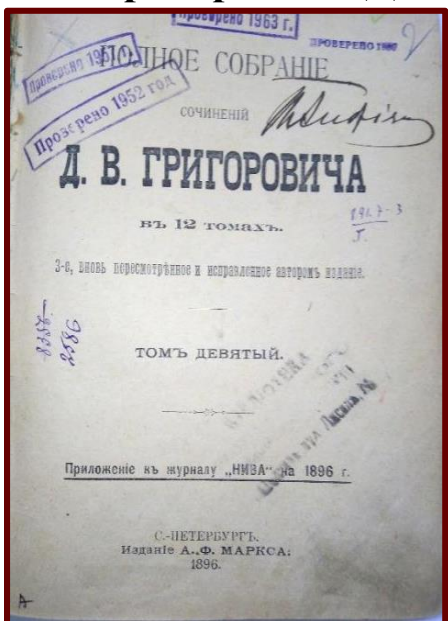
16. **Гофманъ Т. (1776–1822).** Собрание сочинений / Т. Гофманъ ; [перевод А. А. Соколовскаго]. – С.-Петербургъ : Типографія бр. Пантелеевыхъ, Вереѣйская, № 16, 1896. – Томъ третій : Серапіоновы братья. Фантастическіе рассказы. – 343 с.

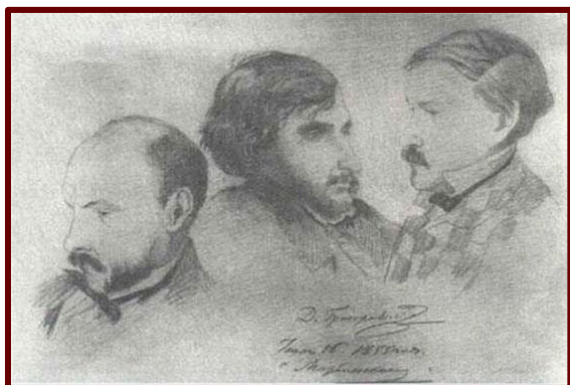
Йому було дано променем свого неповторного таланту освітити фантастичний, прегарний світ, якого ніколи не було і не буде, але який вабить нас своєю таємничою красою, змушує вірити в реальність нереального й захоплюватися дарованою лише геніям силою животворящої уяви. Цей митець настільки багато значить для літератури, що про нього жодні пафосні слова не звучать фальшиво.

Кіра Шахова

17. **Григоровичъ Д. В. (1822–1900).** Полное собрание сочинений : въ 12 томахъ / Д. В. Григоровичъ. – 3-е, вновь пересмотрѣнное исправленное авторомъ изданіе. – С.-Петербургъ : Изданіе А. Ф. Маркса, 1896. – Томъ девятый : Корабль «Ретвизанъ». – 363 с.

От автора: «Кто литературы отведаль, тому она всасывается в кровь и становится насущною потребностью в жизни; меня, по крайней мере, она одна, да еще люди к ней причастные, только и интересуют».

У Григоровича открылся дивный талант на карикатуры, у меня в деревне он жил месяца полтора и все рисовал. На этих карикатурах мы все постоянно изображаемся с разными атрибутами, даже во время сна и драматических положений...»

А. С. Дружинин

18. **Кернеръ фонъ-Марилаунъ А. (1831–1898).** Жизнь растений / А. Кернеръ фонъ-Марилаунъ ; переводъ (съ разрѣшенія издателей оригинала) со 2-го вновь переработаннаго и дополненнаго нѣмецкаго изданія, съ библиографическимъ указателемъ и оригинальными дополненіями А. Генкеля и В. Траншеля ; подъ редакціею заслуженнаго проф. И. П. Бородина. – Пятое изданіе со стереотипа. – С.-Петербургъ : Типо-литографія Книгоиздательскаго Т-ва «Просвѣщеніе», Забалканскій пр, с. д. № 75, 1896. – Второй томъ : Исторія растений. – 836 с. : съ 1 картой въ краскахъ, 233 художественными иллюстраціями въ текстѣ,

19 хромолитографіями и 11 рѣзанными на деревѣ отдѣльными картинами Эрнеста Гейнъ, Ад. и Фрица ф.-Кернеръ, Г. ф.-Кенигсбрунъ, Э. ф.-Рансоннетъ, І. Зеелозъ, І. Зеллени, Олофа Винклеръ [и др.].

Отъ редакціи: «Настоящая книга едва ли нуждается въ особой рекомендаціи. Она, можно сказать, стоит и, вѣроятно, еще долго будет стоять внѣ конкуренціи. Дѣйствительно трудно указать въ обширной западно-европейской литературѣ другое сочиненіе, въ которомъ «жизнь растений» описывалась бы съ такою полнотою и всесторонностью и въ тоже время такъ понятно для всякаго образованнаго читателя, лишеннаго спеціальной научной подготовки, какъ въ книгѣ Кернера.

Жизнь растений можно излѣгдывать и описивать съ двоякой точки зрѣнія – физиологической и біологической».

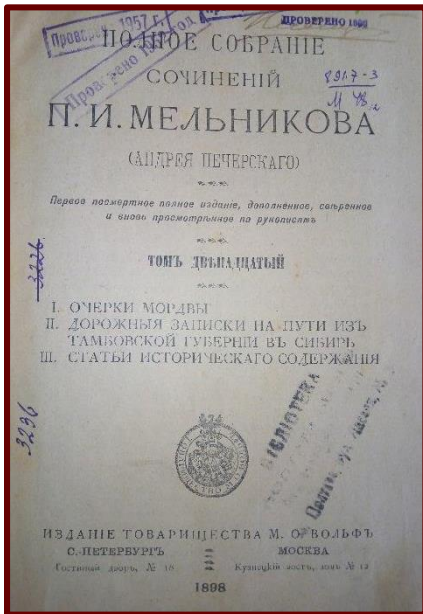
19. **Оржешко Элиза (1841–1910).** Собраніе сочиненій / Элиза Оржешко ; переводъ съ польскаго, подъ редакціей С. С. Зелинскаго. – С.-Петербургъ : Типографія Типо-литографія Товарищества «Просвѣщеніе», Забалканскій просп., с. д. № 75, 1896. – Томъ первый : Надъ Нѣманомъ. Часть 1. – 364 с.

1898

20. **Волчкова А. Н.** Физиология и патология желудочных желез : дис. на степень доктора медицины / А. Н. Волчкова. – Кронштадтъ : Типографія «Кронштадскаго Вѣстника», 1898. – 215 с.

21. **Мельниковъ П. И. (Андрей Печерский). (1818–1883).** Полное собраніе сочиненій / П. И. Мельниковъ. – С.-Петербургъ : Изданіе Товарищества М. О. Вольфъ, Гостиный дворъ, № 18, 1898. – Томъ одиннадцатый : Княжна Тараканова и принцесса Владимировская. – 198 с.

Его искусство было не только верно действительности, но и рождено потребностями самой действительности. Оно было глубоко современным, потому что он всегда был безусловно правдив и свободен в своём творчестве, руководствуясь только правдой критикуя жизнь, он помогал людям найти идеал истиной красоты и добра, подлинной нравственности. И этим он

остаётся близок и дорог нам сейчас.

Н.М. Фортунатов

22. **Мельниковъ П. И. (Андрей Печерский). (1818–1883).** Полное собраніе сочиненій / П. И. Мельниковъ. – С.-Петербургъ : Изданіе Товарищества М. О. Вольфъ, Гостиный дворъ, № 18, 1898. – Томъ двѣнадцатый : Очерки Мордвы. – 431 с.

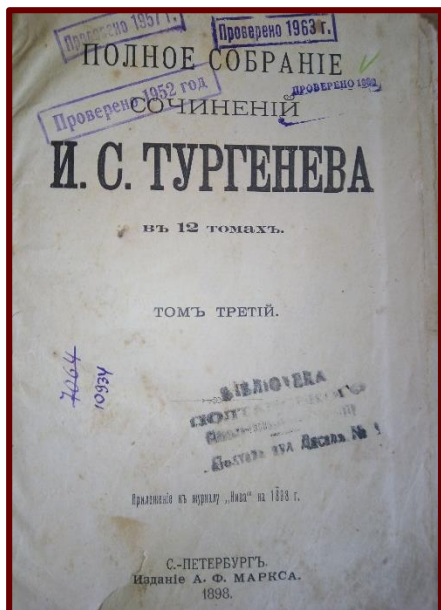
23. **Мельниковъ П. И. (Андрей Печерский). (1818–1883).** Полное собраніе сочиненій / П. И. Мельниковъ. – С.-Петербургъ : Изданіе Товарищества М. О. Вольфъ, Гостиный дворъ, № 18, 1898. – Томъ тринадцатый : Очерки поповщины. Часть 1. – 395 с.

Цитаты автора:

«Что продано — то прожито. Что куплено — то нажито».

«Всякая любовь — благо. Даже самая разнесчастная».

24. **Тургеневъ И. С. (1818–1883).** Полное собраніе сочиненій : въ 12 томахъ / И. С. Тургеневъ. – С.-Петербургъ : Изданіе А. Ф. Маркса, 1898. – Томъ третій : Романы. – 437 с.

Любовь, думал я, сильнее смерти и страха смерти. Только ею, только любовью держится и движется жизнь.

Иван Сергеевич Тургенев

25. **Тургеневъ И. С. (1818–1883).** Полное собраніе сочиненій : въ 12 томахъ / И. С. Тургеневъ. – С.-Петербургъ : Изданіе А. Ф. Маркса, 1898. – Томъ девятый : Клара Миличъ. – 368 с.

1899

26. **Гофманъ К.** Ботаническій атласъ по системѣ Де-Кандоля / К. Гофманъ ; съ измѣненіями и дополненіями примѣнительно къ Россіи подь редакціею Н. А. Монтеверде, главнаго ботаника Императорскаго С.-Петербургскаго Ботаническаго Сада. – Изданіе второе, исправленное и значительно дополненное. – С.-Петербургъ : Изданіе А. Ф. Девріена, 1899. – 273 с. : 80 хромолитографированныхъ таблицъ, изображающихъ 459 растений въ краскахъ и 42 листа текста съ 735 политипажами.

Отъ редактора: «Предлагаемый ботанический атласъ имѣетъ своею задачею дать возможность лицамъ, интересующимся ботаникою, приобрести общедоступное пособие для нагляднаго ознакомленія съ родной флорою. Главное мѣсто въ атласѣ удѣлено цвѣтковымъ и высшимъ споровымъ растеніямъ, которыя прежде всего обращаютъ на себя вниманіе любителя: изъ низшихъ же споровыхъ растеній изображены лишь немногіе, наиболѣе бросающіеся въ глаза представители».

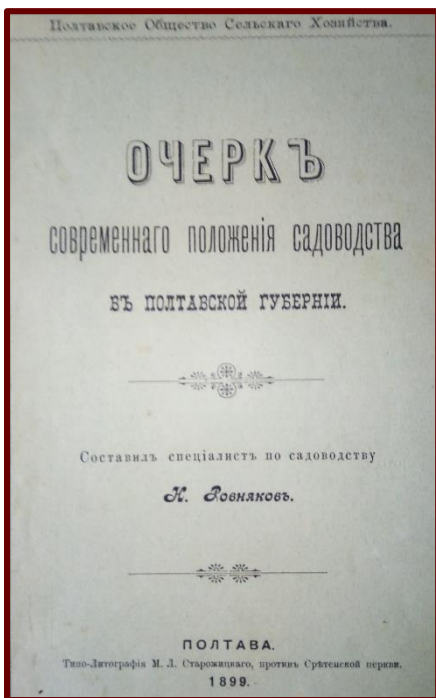
Рис. 162. *Erisyon acer* L. Мелколепестникъ гѣдкій. 163. *Solidago Virga aurea* L. – Золотая розга. 164. *Inula germanica* L. – Девясиль нѣмецкій. 165. *Pulicaria dysenterica* Gaertn. – Блошница проносная. 166. *Bellis perennis* L. – Маргаритка. 167. *Chrysanthemum Leucanthemum* L. – Поповникъ обыкновенный.

Рис. 270. *Scrofularia nodosa* L. Норичникъ узловатый. 271. *Antirrhinum majus* L. – львиный звъвъ большой. 272. *Linaria vulgaris* Mill. – Дикій лень, льянка обыкновенная. 273. *Linaria Gymbalaria* Mill. – Льянка плющелистная. 274. *Veronica arvensis* L. – Веорника полевая. 275. *Veronica officinalis* L. – Вероника лекарственная.

27. **Кернеръ фонъ-Мариаунъ А. (1831–1898).** Жизнь растений / А. Кернеръ фонъ-Мариаунъ ; переводъ со 2-го, вновь переработаннаго и дополненнаго нѣмецкаго изданія, съ библиографическимъ указателемъ и оригинальными дополненіями А. Генкеля и В. Траншеля ; подъ редакціею заслуженнаго проф. И. П. Бородина. – С.-Петербургъ : Изданіе Книгоиздательскаго Т-ва «Просвѣщеніе», Фонтанка 52, 1899. – Томъ 1 : Форма и жизнь растенія. – 773 с. : съ 215 рисунками въ текстѣ, 13 рѣзанными на деревѣ картинками и 21 хромолитографіей.

28. **Очеркъ** современнаго положенія садоводства въ Полтавской губерніи / составилъ спеціалистъ по садоводству К. Ровняковъ. – Полтава : Типо-Литографія М. Л. Старожицькаго, противъ Срѣтенской церкви, 1899. – 81 с.

Земле Полтавська, свята й благодатна –

Цвітом привітна, хлібом багата!

Скільки росю ранків умила,

Скільк талантів ти народила.

Л. Назаренко

29. **Скоттъ Вальтеръ (1771–1832).** Аббать : романъ / Вальтеръ Скоттъ. – Изданіе второе. – С.-Петербургъ : Изданіе книжнаго магазина П. В. Луковникова, Лештуковъ пер., д. № 2, 1899. – 437 с. : съ двумя картинами и 48 политипажами въ текстѣ.

Цитати В. Скотта:

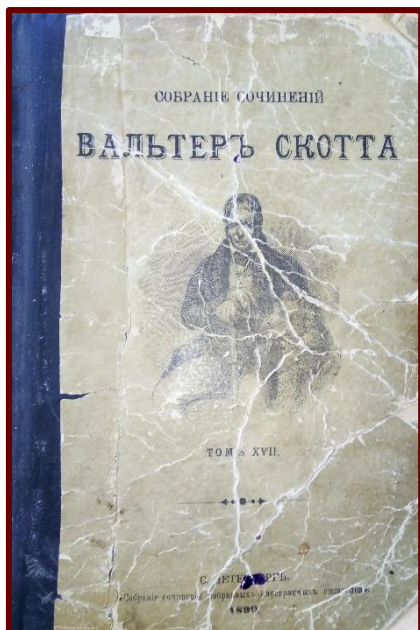
У романі художніми засобами мистецтво може перемогти те, що не в змозі здолати історія».

«Людина помирає, а слава живе».

«У нас мандрівних рицарів, усе щастя – на вістрі списа!».

«Чисте світло лицарства вчить не боятися нічого, окрім ганьби».

30. **Скоттъ Вальтеръ (1771–1832).** Собрание сочинений / Вальтеръ Скоттъ. – С.-Петербургъ : [б. и.], 1899. – Томъ 17 : Монастырь : романъ. – 341 с.

З історичного роману «Монастир»: «Тільки з роками, навчившись лицимірству в стосунках з людьми, ми осягаємо мистецтво приховувати від оточуючих свій характер і приховувати справжні почуття».

1900

31. **Толстой Л. Н. (1828–1910).** Крейцерова соната / Л. Н. Толстой. – Москва : Т-во типо-лит Владимірь Чичеринъ, Марьяна роца, 1900. – 463 с.

Я снова усиленно занялся чтением... Дороже всех мне тогда был Толстой, как автор повестей «Крейцерова соната» и «Смерть Ивана Ильича»... Я был так восхищен и потрясен жизненностью картин, которые мне в них открылись, что меня внезапно озарила мысль, как бы совсем новая для меня: как чудесно было бы стать писателем. Если бы можно было писать, как Толстой, и заставить весь мир прислушаться!

Теодор Драйзер

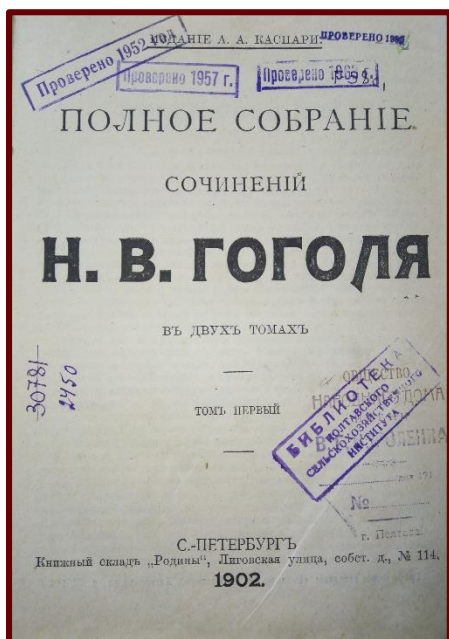
1901

32. **Статистическій** ежегодникъ Полтавскаго Губернскаго Земства. Годъ пятый / Статистическое Бюро Полтавскаго Губернскаго Земства. – Полтава : Типо-литографія И. А. Дохмана, Александровская улица, 1901. – 206 с.

1902

33. **Гоголь Н. В. (1809–1852).** Полное собрание сочинений : в двух томах / Н. В. Гоголь. – С.-Петербург : Издание А. А. Каспари, Книжный склад «Родины», Лиговская улица, собст. д., № 114, 1902. – Томъ первый : Повѣсти и рассказы. – 639 с.

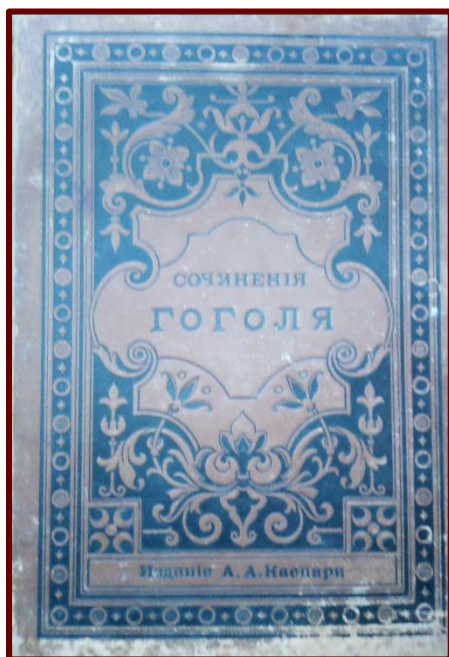
Очевидно, що Гоголь фактично сформував у своїх творах своєрідний національний міф про українців. Його можна не сприймати, не любити, можливо навіть ненавидіти, але Гоголівська Україна в ХІХ столітті була представлена світу як країна з високою народною культурою побуту, унікальною природою та героїчним минулим.

М. Томенко

Дивуєшся дорожчності мови нашої: в ній що не звук, то подарунок, все крупно, зернисто, як самі перла.

М. Гоголь

34. **Гоголь Н. В. (1809–1852).** Полное собрание сочинений : в двух томах / Н. В. Гоголь. – С.-Петербург : Издание А. А. Каспари, Книжный склад «Родины», Лиговская улица, собст. д., № 114, 1902. – Томъ второй : Ревизоръ. – 638 с.

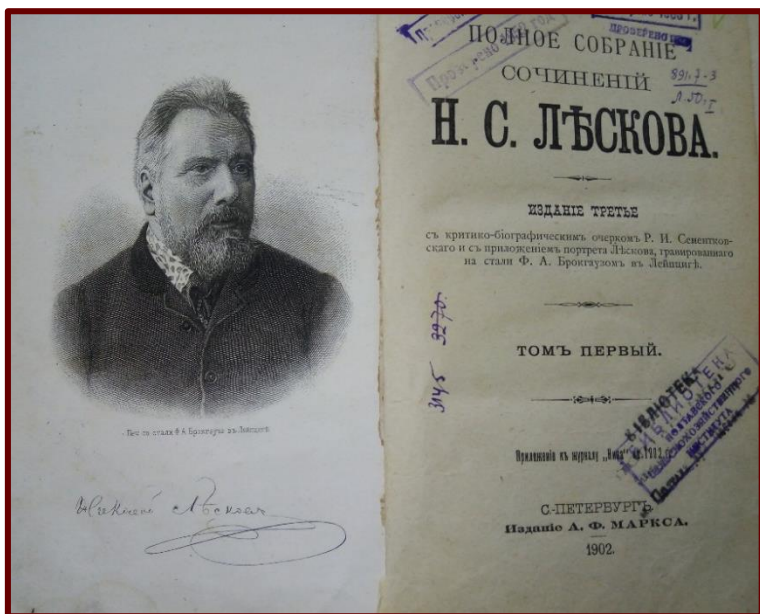

Гоголь відкрив світові Україну та її героїчну історію, ввів її у світовий культурний контекст... Через твори Гоголя світ уже майже 200 років пізнає нашу країну, наші традиції і духовність, самобутний характер і душу українського народу. Саме Гоголь, поряд із Шевченком і Котляревським, розбудив Україну до нового життя. Можливо, він і сам і не здогадувався, яку потужну національну силу відродив з минулого. Але він зробив це для нас, своїх нащадків і спадкоємців. Гоголь воскресив у

народній пам'яті козацьку славу, романтику Запорізької Січі, боротьбу за свободу і незалежність України.

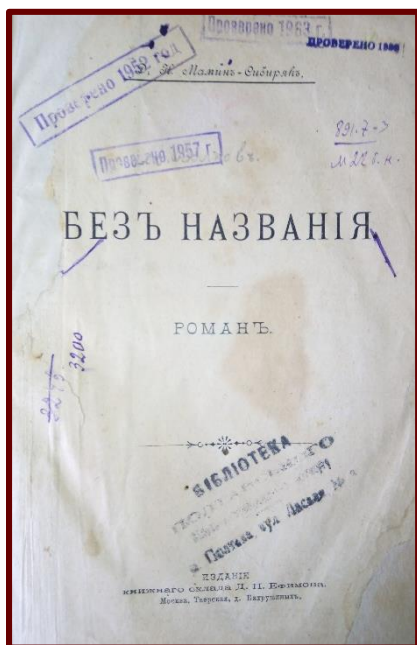
В. Ющенко

35. **Лѣсковъ Н. С. (1831–1895).** Полное собраніе сочиненій / Н. С. Лѣсковъ ; съ критико-біографическимъ очеркомъ Р. И. Сементковскаго. – Изданіе третье. – С.-Петербургъ : Изданіе А. Ф. Маркса, 1902. – Томъ 1 : Соборяне. – 191 с. : съ приложеніемъ портрета Лѣскова, гравированнаго на стали Ф. А. Брокгаузомъ въ Лейпцигѣ.

«Що народ треба вивчати, я зовсім не розумів і тепер не розумію. Народ просто треба знати, як своє життя, не штудируючи його, а живучи ним», – писав Лесков.

36. **Маминь-Сибирякъ Д. Н. (1852–1912).** Безъ названія : романъ / Д. Н. Маминь-Сибирякъ. – Москва : Изданіе книжного склада Д. П. Ефимова, Тверская, д. Бахрушныхъ, 1902. – 382 с.

Высказывания писателя:

«Я люблю писать потому, что переживаю все, что пишу. Личная жизнь такая маленькая и так хочется жить тысячью жизней...»

«Когда мне делается грустно, я уношусь мыслью в родные зеленые горы, мне начинает казаться, что и небо там выше и яснее, и люди такие добрые, и сам я делаюсь лучше».

А. М. Горький о писателе: *«Земле родной есть за что благодарить Вас, друг и учитель наш...»*

37. **Сенкевичъ Генрихъ (1846–1916).** Безъ догмата : романъ / Генрихъ Сенкевичъ ; переводъ М. Л. де-Вальдеха. – С.-Петербургъ : Тип. Исидора Гольдберга, Екатерин. кан., 94, 1902. – 307 с.

Генрік Сенкевич був не тільки письменником, але і борцем за добро, патріотом, який діяв на благо Польщі, заради блага інших людей.

А. Ногай

38. **Толстой Л. Н. (1828–1910).** Сочиненія графа / Л. Н. Толстой. – Изданіе одиннадцатое. – Москва : [б. и.], 1902. – Т. 3 : Дѣтство, отрочество и юность. Часть первая. – 384 с.

39. **Эліоть Джорджъ (1819–1880).** Адамъ Бидъ : романъ / Д. Эліоть ; переводъ съ англійскаго М. Д. Шишмаревой. – С.-Петербургъ : Типографія Т-ва «Народная Польза», Коломенская ул., д., № 39, 1902. – 632 с. : съ 12-ю иллюстраціями.

1903

40. **Кернеръ фонъ-Мариаунъ А. (1831–1898).** Жизнь растений / А. Кернеръ фонъ-Мариаунъ ; переводъ со 2-го, вновь переработаннаго и дополненнаго нѣмецкаго изданія, съ библиографическимъ указателемъ и оригинальными дополненіями А. Генкеля и В. Траншеля ; подъ редакціею заслуженнаго проф. И. П. Бородина. – Четвертое изданіе со стереотипа. – С.-Петербургъ : Типографія Товарищества «Просвѣщеніе», 7 рта, соб. д. № 20, 1903. – Томъ 1 : Форма и жизнь растенія. – 773 с. : съ 215 рисунками въ текстѣ, 13 рѣзанными на деревѣ картинками и 21 хромолитографіей Эрнеста Гейнъ, Ад. и Фрица ф.-Кернера, Г. ф.-Кенигсбруна, Э. ф.-Рансоннета, I. Зеелоза, I. Зеллени, Ф. Тейхмана, Олофа Винклеръ [и др.].

41. **Лѣсковъ Н. С. (1831–1895).** Полное собраніе сочиненій / Н. С. Лѣсковъ ; съ критико-біографическимъ очеркомъ Р. И. Сементковскаго. – Изданіе третье. – С.-Петербургъ : Изданіе А. Ф. Маркса, 1903. – Томъ 12. : Интересные мужчны. – 182 с. : съ приложеніемъ портрета Лѣскова, гравированнаго на стали Ф. А. Брокгаузомъ въ Лейпцигѣ.

42. **Толстой Л. Н. (1828–1910).** Сочиненія графа / Л. Н. Толстой. – Москва : Товарищество типографіи А. И. Мамонтова, Леонтьевскій переулочъ, домъ № 5, 1903. – Томъ 3 : Война и миръ. Часть седьмая. – 489 с.

«Война и мир» дали мне острое чувство родины и моего происхожденія.

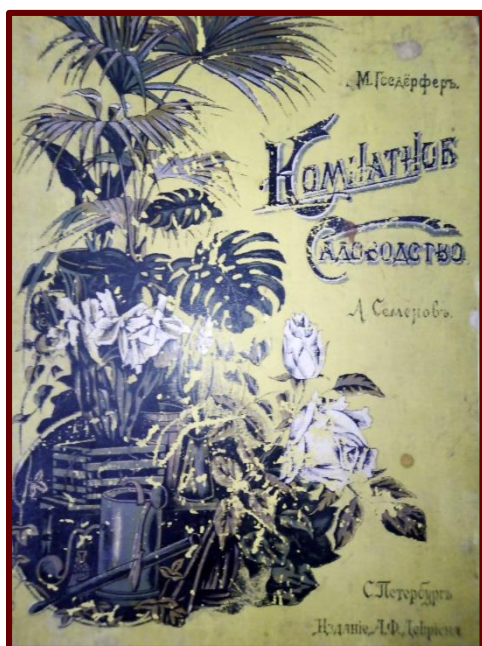
Н. А. Бердяев

В немъ есть нечто, всегда возбуждающее у меня желаніе кричать всемъ и каждому: «Смотрите, какой удивительный человекъ живетъ на землѣ, безумно и мучительно красивый человекъ. Не сирота я, пока этотъ человекъ есть на землѣ».

М. Горькій

1904

43. **Гесдерферъ М.** Комнатное садоводство. Уходъ за комнатными растеніями, ихъ выборъ и размноженіе. Приспособленіе комнатъ для культуры въ нихъ растеній. Практическое руководство для любителей и садоводовъ / М. Гесдерферъ ; переводъ со многими дополненіями и измѣненіями для Россіи А. Семенова. – Второе исправленное и значительно дополненное изданіе. – С.-Петербургъ : Изданіе А. Ф. Девріена, 1904. – 692 с. : со многими рисунками въ текстѣ и 16-ю отдѣльными таблицами.

Ананасовыя растенія
Lamprococcus fulgens.
Vriesia Leodiensis.
Caraguata Peacocki rubra.

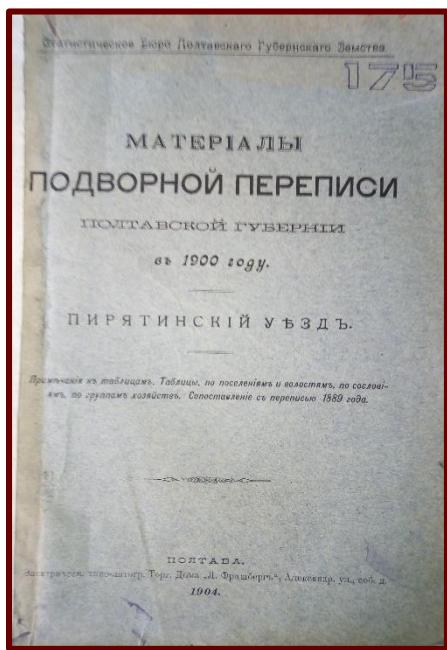

Акваріумъ съ
 фонтаномъ и
 растеніями

Отъ автора: «Настоящая книга предназначена не для профессиональных садовниковъ; цѣль ея — служить руководствомъ и справочной книгой для любителей, занимающихся воспитаніемъ растеній въ комнатахъ, на внутреннихъ и наружныхъ подоконникахъ и на балконахъ. Описанія сдѣланы такъ, что они доступны пониманію лицъ, не имѣющихъ никакихъ предварительныхъ свѣдѣній по садоводству. Изучивъ общую часть, любитель легко пріобрѣтетъ познанія, необходимыя ему при занятіяхъ комнатнымъ садоводствомъ вообще. Въ спеціальныхъ частяхъ выборъ соотвѣтствующихъ растеній сдѣланъ съ большою осторожностью: я описалъ только такія растенія, которыя можно съ полною добросовѣстностью рекомендовать любителямъ для содержанія въ комнатахъ, и которыя всегда можно безъ труда найти въ большихъ торговыхъ садоводствахъ. При распредѣленіи богатаго матерьяла, имѣвшагося въ моемъ распоряженіи, я старался стать на наиболее практическую точку зрѣнія и потому руководствовался при обработкѣ его исключительно своими долготѣльными опытами; я хотѣлъ создать самостоятельный трудъ, причемъ существующая садовая литература не могла быть мнѣ полезна ни прямо, ни косвенно».

44. **XXXIII.** Полтавская губернія / под редакцію Н. А. Тройницкаго. – Изданіе Центрального Статистическаго Комитета Министерства Внутреннихъ Дѣлъ. – Полтава : Типографія «Печати», Англійскій пр., 28., 1904. – 375 с.

45. **Матеріалы** подворной переписи Полтавской губерніи въ 1900 году. Пирятинскій уѣздъ / Статистическое Бюро Полтавскаго Губернскаго Земства. – Полтава : Электрическ. типо-литогр. Торгов. Дома «Л. Фришбергъ», Александр. ул., 1904. – 249 с. : примѣчанія къ таблицамъ. Таблицы, по поселеніямъ и волостямъ, по сословіямъ, по группамъ хозяйствъ. Сопоставленіе съ переписью 1889 года.

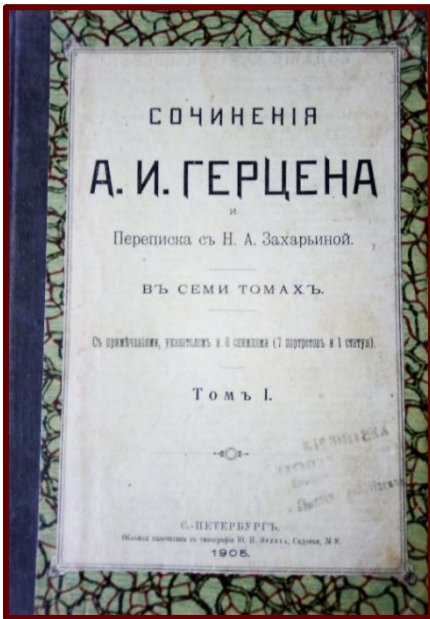

Из романа «Чайковский» Евгения Гребенки: «...знаете ли вы, что несколько сот лет назад Пирятин был красивый, сильный, богатый сотенный город в нашем гетманстве? Широко и далеко раскидывался он по скату горы над Удаем, часто сверкали кресты церквей между его темными, зелеными садами, шумны были его базары; на них громко гремели вольные речи, бряцали сабли и пестрели казацкие шапки и жупаны; польские купцы привозили туда тонкие сукна и бархат; нежинский грек хвалил свои восточные товары: то сверкал на солнце острием кинжала, то поворачивал длинную винтовку, окованную серебром, между тем, в стороне заливалась скрипка, звенели цимбалы, и захожий запорожец выплясывал вприсядку отчаянный танец, подымая вокруг облако пыли; порою, как пламя, вырезывалась из пыли его красная куртка, порою выглядывало дьявольски страшное лицо с поднятыми кверху усами, с черным чубом, веявшим на бритой голове, и опять все исчезало в вихре танца... Народ хлопал; громкий хохот далеко раздавался по базару... Было весело!..»

1905

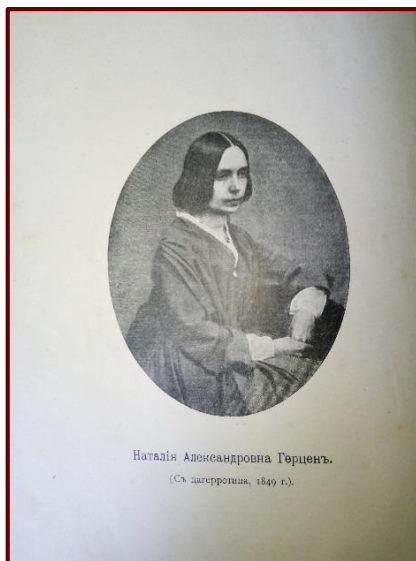
46. **Герценъ А. И. (1812–1870).** Сочиненія и Переписка съ Н. А. Захарьиной : въ 7 томахъ / А. И. Герценъ. – С.-Петербургъ : Изданіе Ф. Павленкова, типографія М. Меркушева, Невскій, 8, 1905. – Томъ 1 : Повѣсти, рассказы и романы. – 493 с. : съ примѣчаніями, указателемъ и 8 снимками (7 портретовъ и 1 статуя).

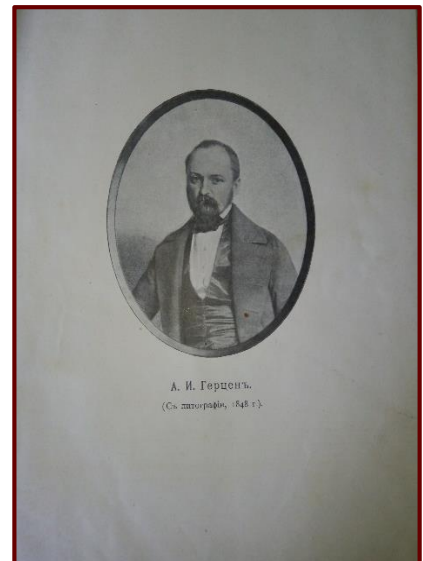
У статті «Росія і Польща» Герцен писав про Україну: «... разв'язать им руки, разв'язать им язык, пусть речь их будет совершенно свободна и тогда пусть они скажут свое слово».

А. И. Герценъ въ молодости.
(Съ портрета А. Витберга, 1836 г.)

Наталя Александровна Герценъ.
(Съ галереи, 1849 г.)

А. И. Герценъ.
(Съ галереи, 1848 г.)

47. **Герценъ А. И. (1812–1870).** Сочиненія и Переписка съ Н. А. Захарьиной : въ 7 томахъ / А. И. Герценъ. – С.-Петербургъ : Изданіе Ф. Павленкова, типографія М. Меркушева, Невскій, 8, 1905. – Томъ 2 : Былое и Думы. – 514 с. : съ примѣчаніями, указателемъ и 8 снимками (7 портретовъ и 1 статуя).

48. **Герцень А. И. (1812–1870).** Сочиненія и Переписка съ Н. А. Захарьиной : въ 7 томахъ / А. И. Герцень. – С.-Петербургъ : Изданіе Ф. Павленкова, книгопечатня Шмидтъ, Звенигородская, 20, 1905. – Томъ 3 : Былое и Думы. – 590 с. : съ примѣчаніями, указателемъ и 8 снимками (7 портретовъ и 1 статуя).

49. **Герцень А. И. (1812–1870).** Сочиненія и Переписка съ Н. А. Захарьиной : въ 7 томахъ / А. И. Герцень. – С.-Петербургъ : Изданіе Ф. Павленкова, книгопечатня Шмидтъ, Звенигородская, 20, 1905. – Томъ 4 : Публицистическія и критическія статьи. – 464 с. : съ примѣчаніями, указателемъ и 8 снимками (7 портретовъ и 1 статуя).

50. **Герцень А. И. (1812–1870).** Сочиненія и Переписка съ Н. А. Захарьиной : въ 7 томахъ / А. И. Герцень. – С.-Петербургъ : Изданіе Ф. Павленкова, типографія Ю. Н. Эрлихъ, Садовая, № 9, 1905. – Томъ 5 : Публицистическія и критическія статьи. – 460 с. : съ примѣчаніями, указателемъ и 8 снимками (7 портретовъ и 1 статуя).

51. **Герцень А. И. (1812–1870).** Сочиненія и Переписка съ Н. А. Захарьиной : въ 7 томахъ / А. И. Герцень. – С.-Петербургъ : Изданіе Ф. Павленкова, типографія Ю. Н. Эрлихъ, Садовая, № 9, 1905. – Томъ 6 : Дневникъ и статьи изъ «Колокола». – 400 с. : съ примѣчаніями, указателемъ и 8 снимками (7 портретовъ и 1 статуя).

Цитата из «Колокала»:

«Тот, кто истину – какая бы она ни была – не ставит выше всего, тот, кто не в ней и не в своей совести ищет норму поведения, тот не свободный человек».

52. **Герцень А. И. (1812–1870).** Сочиненія и Переписка А. И. Герцена съ Н. А. Захарьиной : въ 7 томахъ / А. И. Герцень. – С.-Петербургъ : Изданіе Ф. Павленкова, типографія Ю. Н. Эрлихъ, Садовая, № 9, 1905. – Томъ 7 : Переписка А. И. Герцена съ Н. А. Захарьиной. – 647 с. : съ примѣчаніями, указателемъ и 8 снимками (7 портретовъ и 1 статуя).

*Нічого не робиться саме собою, без зусиль і волі, без жертв і праці.
Воля людська, воля однієї твердої людини – надзвичайно велика.*

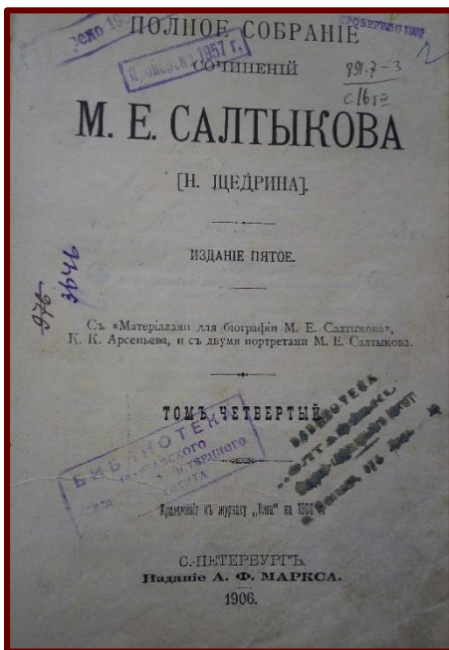
А. И. Герцен

1906

53. **Матеріалы** подворной переписи Полтавской губернии въ 1900 году. Полтавскій уѣздъ / Статистическое Бюро Полтавскаго Губернскаго Земства. – Полтава : Электрич. типо-лит. Д. Н. Подземскаго, Мало-Петровская, с. д., 1906. – 279 с. : примѣчанія къ таблицамъ. Таблицы, по поселеніямъ и волостямъ, по сословіямъ, по группамъ хозяйствъ. Сопоставленіе съ переписью 1883 года.

54. **Матеріалы** подворной переписи Полтавской губернии въ 1900 году. Прилукскій уѣздъ / Статистическое Бюро Полтавскаго Губернскаго Земства. – Полтава : Типо-литографія И. А. Дохмана, Александровская улица, 1906. – 266 с. : примѣчанія къ таблицамъ. Таблицы, по поселеніямъ и волостямъ, по сословіямъ, по группамъ хозяйствъ. Сопоставленіе съ переписью 1886 года.

55. **Салтыковъ М. Е. (1826–1889).** Полное собраніе сочиненій. /

М. Е. Салтыковъ ; съ «Матеріалами для биографіи М. Е. Салтыкова», К. К. Арсеньева. – Изданіе пятое. – С.-Петербургъ : Изданіе А. Ф. Маркса, 1906. – Томъ 4. : Сказки. – 700 с. : съ двумя портретами Салтыкова.

Никто не карал наших общественных пороков словом более горьким так, как Салтыков-Щедрин.

Н. Г. Чернышевский

«Значение его сатиры, – писал М. Горький, – огромно как по правдивости ее, так и по тому чувству почти пророческого предвидения тех путей, по коим, должно было идти и шло русское общество. Невозможно понять историю России во второй половине XIX века без помощи Щедрина».

1907

56. **Матеріали** подворной переписи Полтавской губернии 1900 года. Итоги по губернии / Статистическое Бюро Полтавского Губернского Земства. – Полтава : Электрич. типо-литография. И. А. Дохмана, Александр. ул., 1907. – 257 с. : таблицы по сословиям и уездам. Таблицы по группам хозяйств. Сопоставление с итогами переписи 1882–89 гг. Относительныя величины къ групповымъ и сравнительнымъ таблицамъ.

57. **Обезпеченность** пахатной землей хозяйств Полтавской губернии. Полтавский уезд / Статистическое Бюро Полтавского Губернского Земства. – Полтава : Электрическая типография Г. И. Маркевича, бульваръ Котляревскаго, Панскій рядъ, 1907. – 43 с.

*Ніяка нація не зможе досягти процвітання, доки вона не усвідомить, що орати поле — таке ж гідне заняття, як і писати поему.
Джордж Вашингтон*

58. **Станюковичъ К. М. (1843–1903)**. Полное собрание сочинений / К. М. Станюковичъ ; подъ редакціею и съ біографическимъ очеркомъ П. В. Быкова. – Изданіе второе. – С.-Петербургъ : Изданіе А. Ф. Маркса, 1907. – Томъ 4 : Морскіе рассказы. – 458 с. : съ приложеніемъ портрета К. М. Станюковича.

*Предвечернею грустью томим
И друзей выполняя наказы,
Над излучиной нашей Томи
Написал он «Морские рассказы».*

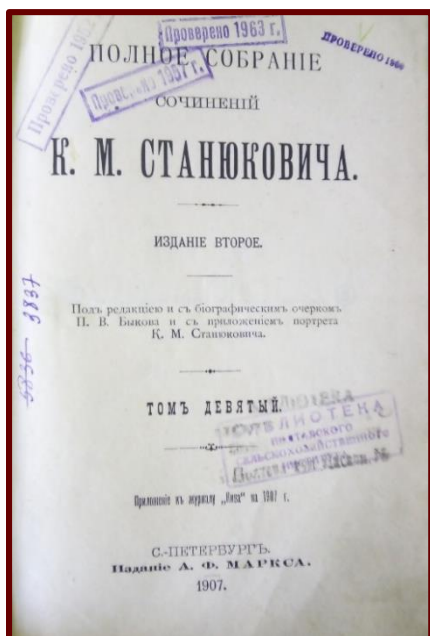
Георгій Тороцин

59. **Станюковичъ К. М. (1843–1903).** Полное собрание сочинений / К. М. Станюковичъ ; подъ редакціею и съ біографическимъ очеркомъ П. В. Быкова. – Изданіе второе. – С.-Петербургъ : Изданіе А. Ф. Маркса, 1907. – Томъ 7 : Картинки общественной жизни. – 576 с. : съ приложеніемъ портрета К. М. Станюковича.

Более полу столетия минуло с тех пор, когда выпало перо из рук писателя, а книги его все еще живут. И все еще идет полным ветром его корабль под белыми парусами, чистыми и незапятнанными, как чиста и незапятнана была совесть этого примечательного русского писателя.

Леонид Соболев

60. **Станюковичъ К. М. (1843–1903).** Полное собрание сочинений / К. М. Станюковичъ ; подъ редакціею и съ біографическимъ очеркомъ П. В. Быкова. – Изданіе второе. – С.-Петербургъ : Изданіе А. Ф. Маркса, 1907. – Томъ 9 : Письма «знатнаго иностранца». – 694 с. : съ приложеніемъ портрета К. М. Станюковича.

*Старайтесь жить со всеми дружно...
Будьте уживчивы... Не задирайте никого,
остерегайтесь оскорблять чужое самолюбие,
чтобы не было ссор...*

К. Станюкович

61. **Станюковичъ К. М. (1843–1903).** Полное собрание сочинений / К. М. Станюковичъ ; подъ редакціею и съ біографическимъ очеркомъ П. В. Быкова. – Изданіе второе. – С.-Петербургъ : Изданіе А. Ф. Маркса, 1907. – Томъ 12 : Морскіе рассказы. – 647 с. : съ приложеніемъ портрета К. М. Станюковича.

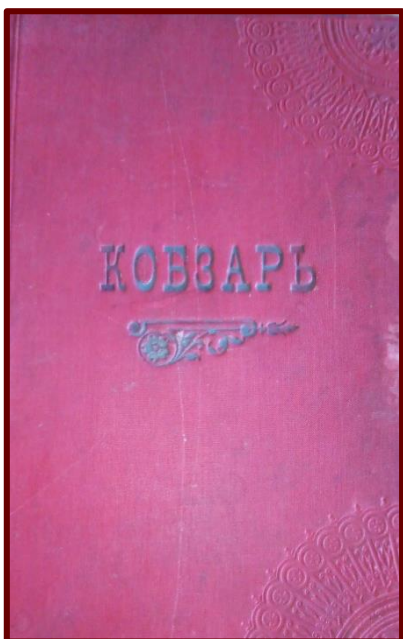
Слова автора:

«Я страстно и исключительно предан литературе; нет для меня образа достолюбезнее и похвальнее, дороже образа, представляемого литературой; я признаю литературу всецело со всеми уклонениями и осложнениями, даже с московскими кликушами».

1908

62. Шевченко Т. (1814–1861). Кобзарь / Т. Шевченко. – Друге видання «Общества имени Т. Г. Шевченка для вспомоществования нуждающимся уроженцам Южной России, учащимся в высших учебных заведениях С.-Петербурга» та «Благотворительного Общества издания общепользных и дешевых книг». – С.-Петербург : Книгопечатня Шмидт, Звенигородська, 20, 1908. – 634 с.

Він був селянський син і став князем в царстві духа. Він був кріпак і став великою силою в громаді людських культур. Він був простак і відкрив професорам і вченим новіші і свобідніші степені. Він терпів десять літ від російської воєнщини, а зробив більше для свободи Росії, ніж десять побідних армій.

Доля переслідувала його ціле життя, та не покрила іржею золота його душі, не обернула його любові до людства в ненависть, ані його віри – в розпуку. Доля не щадила йому страждань, але не стримала його радості, що була здоровим джерелом життя. Та найкращий, найцінніший дар доля дала йому аж по смерті – невмирущу славу і вічну нову насолоду, яку дають його твори мільйонам людських сердець.

І. Я. Франко

Він – поет цілком народний, такий, якого ми не можемо вказати у себе. Навіть Кольцов не йде з ним в порівняння, тому що складом своїх думок і навіть

своїми прагненнями іноді віддаляється від народу. У Шевченка, навпаки, все коло його дум і співчуттів перебуває в цілковитій відповідності із змістом і ладом народного життя. Він вийшов з народу, жив з народом і не тільки думкою, а й обставинами життя був з ним міцно і кровно зв'язаний».

М. О. Добролюбов

63. **Мельниковъ П. И. (Андрей Печерский). (1818–1883).** Полное собраніе сочиненій / П. И. Мельниковъ ; съ критико-біографическимъ очеркомъ А. А. Измайлова. – Изданіе второе. – С.-Петербургъ : Изданіе Т-ва А. Ф. Маркса, 1909. – Томъ 1 : Разказы. – 288 с. : съ приложеніемъ портрета П. И. Мельникова-Печерскаго.

По особенностямъ своего таланта Мельниковъ – художникъ чистаго эпоса. Можно указать немного писателей, которые возвышались бы до такой предельной художественной объективности, до такого спокойнаго повѣствовательнаго безстрастія, какое отличаетъ его и въ эпохетъ и въ разказахъ.

И. Измайловъ

64. **Мельниковъ П. И. (Андрей Печерский). (1818–1883).** Полное собраніе сочиненій / П. И. Мельниковъ ; съ критико-біографическимъ очеркомъ А. А. Измайлова. – Изданіе второе. – С.-Петербургъ : Изданіе Т-ва А. Ф. Маркса, 1909. – Томъ 2 : В лѣсахъ. Часть 1/2. – 554 с. : съ приложеніемъ портрета П. И. Мельникова-Печерскаго.

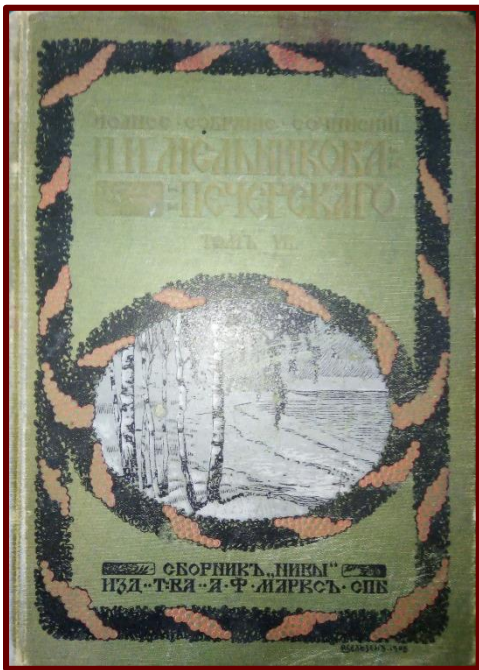
65. **Мельниковъ П. И. (Андрей Печерский). (1818–1883).** Полное собраніе сочиненій / П. И. Мельниковъ ; съ критико-біографическимъ очеркомъ А. А. Измайлова. – Изданіе второе. – С.-Петербургъ : Изданіе Т-ва А. Ф. Маркса, 1909. – Томъ 3 : В лѣсахъ. Часть 3/4. – 519 с. : съ приложеніемъ портрета П. И. Мельникова-Печерскаго.

66. **Мельниковъ П. И. (Андрей Печерский). (1818–1883).** Полное собраніе сочиненій / П. И. Мельниковъ ; съ критико-біографическимъ очеркомъ А. А. Измайлова. – Изданіе второе. – С.-Петербургъ : Изданіе Т-ва А. Ф. Маркса, 1909. – Томъ 4 : На горахъ. Часть 1/2. – 569 с. : съ приложеніемъ портрета П. И. Мельникова-Печерскаго.

67. **Мельниковъ П. И. (Андрей Печерский). (1818–1883).** Полное собраніе сочиненій / П. И. Мельниковъ ; съ критико-біографическимъ очеркомъ А. А. Измайлова. – Изданіе второе. – С.-Петербургъ : Изданіе Т-ва А. Ф. Маркса, 1909. – Томъ 5 : На горахъ. Часть 3/4. – 483 с. : съ приложеніемъ портрета П. И. Мельникова-Печерскаго.

68. **Мельниковъ П. И. (Андрей Печерский). (1818–1883).** Полное собраніе сочиненій / П. И. Мельниковъ ; съ критико-біографическимъ очеркомъ А. А. Измайлова. – Изданіе второе. – С.-Петербургъ : Изданіе Т-ва А. Ф. Маркса, 1909. – Томъ 6 : Княжна Тараканова и Принцесса Владимірская. – 422 с. : съ приложеніемъ портрета П. И. Мельникова-Печерскаго.

69. **Мельниковъ П. И. (Андрей Печерский). (1818–1883).** Полное собраніе сочиненій / П. И. Мельниковъ ; съ критико-біографическимъ очеркомъ А. А. Измайлова. – Изданіе второе. – С.-Петербургъ : Изданіе Т-ва А. Ф. Маркса, 1909. – Томъ 7 : Очерки поповщины. – 589 с. : съ приложеніемъ портрета П. И. Мельникова-Печерскаго.

Определяя замысел книг, Мельников писал: «... изобразить бытъ великороссовъ в мѣстностяхъ при разныхъ развитіяхъ, при разныхъ условияхъ общественнаго строя жизни, при разныхъ верованіяхъ и на разныхъ ступеняхъ образованія».

Его романы появились уже тогда, когда русская критика оскудѣла. Большинство критиковъ не рассмотрѣло ничего дальше внѣшнихъ формъ и внѣшнихъ факторовъ мельниковскаго разсказа. Она слѣдила за ними и преклонялась предъ рѣдкимъ даромъ бытописательскаго мастерства Мельникова, предъ его изумительною памятливію на жизненныя впечатлѣнія, предъ сочною красочностію, исключительною мѣткостью наблюдательности и колоссальнымъ запасомъ знаній.

И. Измайловъ

1911

70. **Диккенсъ Чарльзь (1812–1870).** Нашъ общій другъ : [романъ] / Чарльзь Диккенсъ ; переводъ Н. Ауэрбахъ ; подъ редакціей М. Л. Орлова. – С.-Петербургъ : Книгоиздательство П. П. Сойкина. Стремянная, 12, собств. домъ, № 12, 1911. – 814 с.

Хто не знає Діккенса, той властиво не знає нічого з літератури, не має смаку, не має очей... Ходіть до мене, я вам позичу Піквіка. Мусите то прочитати, а потім можете говорити з людьми, що не читали Піквіка, я не маю охоти говорити про літературу.

Іван Франко

«Діккенс, – зауважує біограф письменника Х. Пірсен, – був сам Лондон. Він став частиною кожної цеглинки, краплиною скріплюючого розчину. Про Діккенсовий Лондон думаєш і говориш так, ніби Діккенс сам його побудував, і називається він не Лондон, а Діккенс-таун».

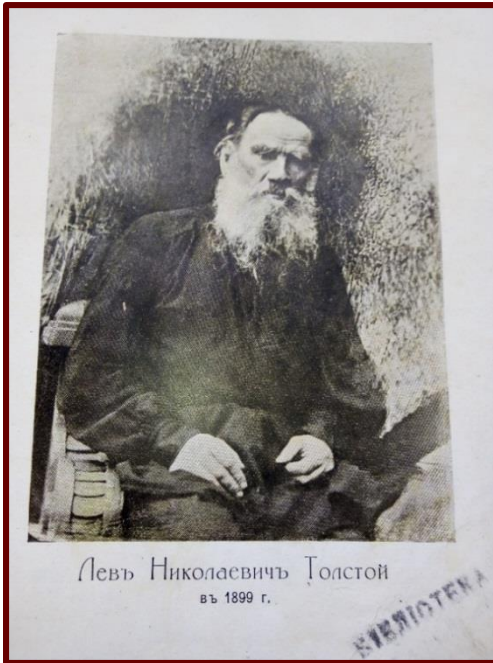
71. **Реймонтъ В. (1867–1925).** Мечтатель : [романъ] / В. Реймонтъ ; переводъ А. Ковалевской. – Москва : Типографія «Улей», Кирпичный пер., 3, 1911. – 265 с.

1912

72. **Курсъ энтомологій,** теоретической и прикладной / составитель Н. А. Холодковскій, заслуженный профессоръ и академикъ Императорской Военно-Медицинской Академіи, ординарный профессоръ Императорскаго С.-Петербургскаго Лѣснаго Института. – Изданіе третье, совершенно переработанное. – С.-Петербургъ : Изданіе А. Ф. Девріена, 1912. – Томъ 2. – 577 с. : съ 412 рисунками въ текстѣ.

73. Толстой Л. Н. (1828–1910). Война и миръ / Л. Н. Толстой ; подъ редакціею и съ примѣчаніями П. И. Бирюкова. – Москва : Типографія Т-ва И. Д. Сытина, Пятницкая улица, свой домъ, 1912. – Томъ 4. – 351 с.

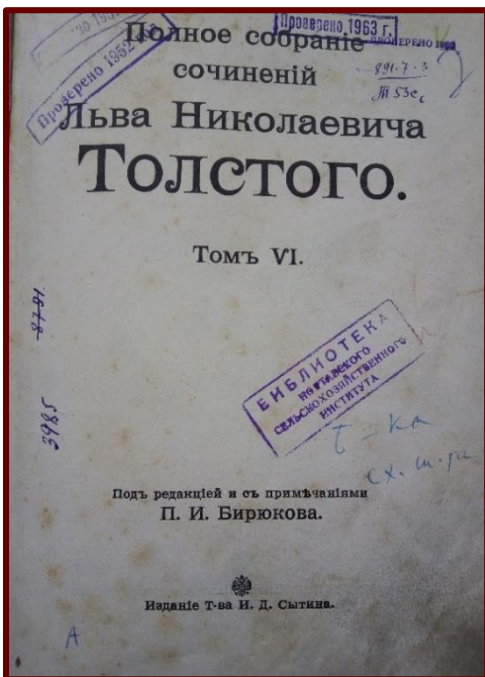
«Война и мир» в цитатах:

«Война не любезность, а самое гадкое дело в жизни, и надо понимать это и не играть в войну».

«Я знаю в жизни только два действительные несчастья: угрызение совести и болезнь. И счастье есть только отсутствие этих двух зол».

«То, что справедливо и несправедливо – не дано судить людям. Люди вечно заблуждались и будут заблуждаться, и ни в чем больше, как в том, что они считают справедливым и несправедливым».

74. Толстой Л. Н. (1828–1910). Полное собрание сочинений / Л. Н. Толстой ; подъ редакціею и съ примѣчаніями П. И. Бирюкова. – Москва : Тирографія Т-ва И. Д. Сытина, Пятницкая улица, свой домъ, 1912. – Томъ 6 : Война и миръ. – 694 с.

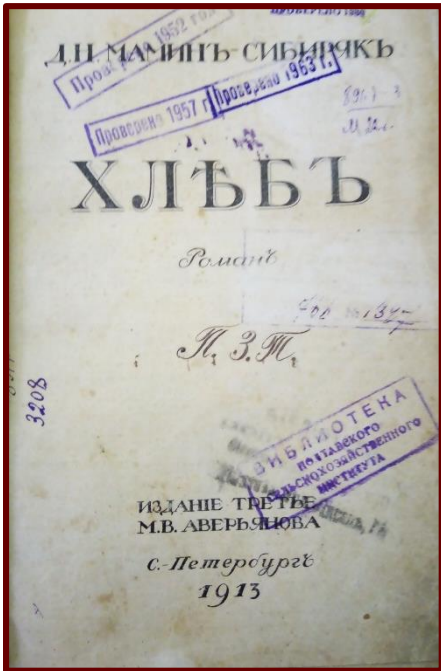
Щоб жити чесно, потрібно рватись, путатись, битись, помилятись починати й кидати, і знову починати і знову кидати, і вічно боротися і втрачати. А спокій - душевна підлість.

Л. Толстой

75. Толстой Л. Н. (1828–1910). Полное собрание сочинений / Л. Н. Толстой ; подъ редакціею и съ примѣчаніями П. И. Бирюкова. – Москва : Тирографія Т-ва И. Д. Сытина, Пятницкая улица, свой дом, 1912. – Томъ 7 : Война и миръ. – 867 с.

1913

76. **Маминъ-Сибирякъ Д. Н. (1852–1912).** Хлѣбъ : романъ / Д. Н. Маминъ-Сибирякъ. – Изданіе третье М. В. Аверьянова. – С.-Петербургъ : Типографія Б. М. Вольфа, Спб. Невскій пр. 126, 1913. – 556 с.

«Хлеб» – последний роман Мамина-Сибиряка из его больших произведений, отображающих в жизни Урала эпоху «шестивия капитала, хищного, алчного, не знавшего удержа ни в чем».

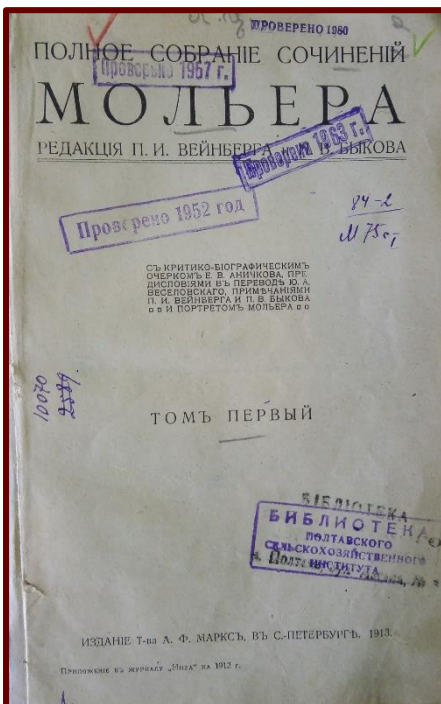
Жить тысячью жизней, страдать и радоваться тысячью сердец - вот где настоящая жизнь и настоящее счастье.

Д. Н. Мамин-Сибиряк

Цитаты автора:

- «Круглый сирота должен сам зарабатывать свой маленький кусочек хлеба. Но ведь круглых сирот много на белом свете...»*
«Самое главное в человеке – доброе сердце...»
«Бедным людям приходится забывать свое горе за работой».

77. **Мольеръ Ж. Б. (1622–1673).** Полное собраніе сочиненій / Ж. Б. Мольеръ ; редакция П. И. Вейнберга и П. В. Быкова съ критико-біографическимъ очеркомъ Е. В. Аничкова, предисловіями въ переводѣ Ю. А. Веселовскаго, примѣчаніями П. И. Вейнберга и П. В. Быкова. – С.-Петербургъ : Изданіе Т-ва А. Ф. Маркса, 1913. – Томъ первый. – 385 с.

Отъ редакціи: «Настоящее, второе изданіе является первымъ на русскомъ языкѣ полнымъ собраніемъ сочиненій Мольера. Предшествовавшее ему собраніе, изданное О. И. Бакстомъ въ 1884 году, заключало въ себѣ только часть произведеній геніальнаго французскаго драматурга, причѣмъ нѣкоторыя пьесы, написанныя стихами, были переведены прозой, иныя же – съ сокращеніями».

78. **Мольеръ Ж. Б. (1622–1673).** Полное собраніе сочиненій / Ж. Б. Мольеръ ; редакція П. И. Вейнберга и П. В. Быкова съ критико-біографическимъ очеркомъ Е. В. Аничкова, предисловіями въ переводѣ Ю. А. Веселовскаго, примѣчаніями П. И. Вейнберга и П. В. Быкова. – С.-Петербургъ : Изданіе Т-ва А. Ф. Маркса, 1913. – Томъ второй. – 388 с.

Вотъ новое изданіе произведеній Мольера и это немалая услуга, какую оказываютъ публикѣ тѣ, кто позаботился о немъ, потому что многочисленныя собранія, какія мы видѣли до сихъ поръ на представленіяхъ комедій этого знаменитаго автора, ясно показываютъ, какое удовольствіе ожидаетъ тѣхъ, кто будетъ обладать ими въ ихъ полной

чистотѣ.

Ли-Гранжъ

79. **Мольеръ Ж. Б. (1622–1673).** Полное собраніе сочиненій / Ж. Б. Мольеръ ; редакція П. И. Вейнберга и П. В. Быкова съ критико-біографическимъ очеркомъ Е. В. Аничкова, предисловіями въ переводѣ Ю. А. Веселовскаго, примѣчаніями П. И. Вейнберга и П. В. Быкова. – С.-Петербургъ : Изданіе Т-ва А. Ф. Маркса, 1913. – Томъ третій. – 364 с.

80. **Мольеръ Ж. Б. (1622–1673).** Полное собраніе сочиненій / Ж. Б. Мольеръ ; редакція П. И. Вейнберга и П. В. Быкова съ критико-біографическимъ очеркомъ Е. В. Аничкова, предисловіями въ переводѣ Ю. А. Веселовскаго, примѣчаніями П. И. Вейнберга и П. В. Быкова. – С.-Петербургъ : Изданіе Т-ва А. Ф. Маркса, 1913. – Томъ четвертый. – 354 с.

81. **Основанія** для оцѣнки промышленныхъ заведеній въ Полтавской губерніи / Статистическое Бюро Полтавскаго Губернскаго Земства. – Полтава : Т-во Печатн. Дѣла (тип. быв. Дохмана), Александровская улица, 1913. – Вып. 3 : нормальная стоимость мелкихъ промышленныхъ заведеній. – 92 с.

82. **Ростовцевъ С.** Опреѣлитель растений для школь и самообразованія / С. Ростовцевъ. – 4-е исправленное и дополненное изданіе. – Москва : Типо-лит В. Рихтеръ, Мамоновскій пер., 1913. – 500 с. : съ рисунками въ текстѣ.

83. **Толстой Л. Н. (1828–1910).** Полное собраніе сочиненій / Л. Н. Толстой ; подъ редакціею и съ примѣчаніями П. И. Бирюкова. – Москва : Тирографія Т-ва И. Д. Сытина, Пятницкая улица, свой дом, 1913. – Томъ 17 : Воскресеніе. – 416 с.

Цитаты из романа «Воскресенье»:

«Всякому человеку, для того чтобы действовать, необходимо считать свою деятельность важною и хорошею. И потому, каково бы ни было положеніе человека, он непременно составит себе такой взгляд на людскую жизнь вообще, при котором его деятельность будет казаться ему важною и хорошею».

«Люди как реки: вода во всех одинакая и везде одна и та же, но каждая река бывает то узкая, то быстрая, то широкая, то тихая, то чистая, то холодная, то мутная, то теплая».

«...ужасно видеть людей, лишенных главного человеческого свойства – любви и жалости друг к другу».

84. **Третья** подворно-хозяйственная земская перепись въ Полтавской губерніи 1910 года. Золотоношскій уѣздъ / Статистическое Бюро Полтавскаго Губернскаго Земства. – Полтава : Электрическая типогр. Г. И. Маркевича, 1913. – 275 с. : таблицы, показывающія экономическое положеніе хозяйствъ по поселеніямъ, экономическое положеніе хозяйствъ различной земельной обеспеченности (групповой подсчетъ), профессиональныя занятія домохозяевъ и членовъ ихъ семей, таблицы, характеризующія положеніе кустарей и ремесленниковъ, наемный трудъ въ хозяйствахъ различныхъ категорій, списокъ населенныхъ мѣсть уѣзда.

1914

85. **Посѣвная** площадь южной Россіи : ститистический очеркъ / сост. І. А. Трахтенбергъ ; подъ ред. проф. М. Н. Соболева. – Харьковъ : Типографія «Печатное Искусство», Московская ул., № 14, 1914. – 114 с.

1915

86. Декоративные кустарники и деревья для садовъ и парковъ. Ихъ

выборъ и культура въ разныхъ полосахъ Россіи / переработалъ и значительно дополнилъ свѣдѣніями для русскихъ садоводовъ и любителей по сочиненію Э. Вокке, Э. Л. Вольфъ, Главный садовникъ при Императорскомъ Лѣсномъ Институтѣ, въ Петроградѣ. – Петроградъ : Изданіе А. Ф. Девриена, 1915. – 461 с. : съ 204 рисунками и съ картой древокультурныхъ областей Европейской Россіи.

Предисловіе къ русскому изданію Э. Л. Вольфа: «Отличительная черта сочиненія Вокке заключается въ томъ, что, обращая больше вниманія на эстетическое описаніе растений, чѣмъ на морфологическое, – въ бесѣдной формѣ знакомитъ читателя съ лучшими деревьями и кустарниками, ихъ временемъ цвѣтенія, примѣненіемъ, посадкою, аранжировкою и уходомъ за ними въ саду и паркѣ.

Чѣмъ бѣднѣе мѣстная природа, тѣмъ болѣе у культурнаго челоука развито стремленіе окружать себя растительною роскошью, и увлеченный желаніемъ воплотить свою мечту поклонникъ флоры собираетъ вокругъ себя, со всѣхъ странъ свѣта, прекрасныхъ ея дѣтей».

Предисловіе Э. Вокке: «Настоящая книга посвящается друзьямъ древесныхъ растений, садоводамъ-любителямъ и профессионаламъ. Имъ она хочетъ быть путеводителемъ при выборѣ посадочнаго матеріала, которымъ они украшаютъ свои сады».

1916

87. **Маминь-Сибирякъ Д. Н. (1852–1912).** Полное собрание сочинений / Д. Н. Маминь-Сибирякъ ; съ критико-біографическимъ очеркомъ П. В. Быкова. – Петроградъ : Изданіе Т-ва А. Ф. Маркса, 1916. – Томъ 7 : Горное гнѣздо. – 461 с. : съ портретомъ автора.

88. **Статистическій** ежегодникъ Полтавскаго Губернскаго Земства на 1912 годъ. Годъ шестнадцатый / Статистическое Бюро Полтавскаго Губернскаго Земства. – Полтава : Т-во Печатнаго Дѣла (тип. бывш. Дохмана) Александровская улица, 1916. – 112 с.

1919

89. **Вильямс В. Р. (1863–1939).** Общее земледелие / В. Р. Вильямс. – Москва : Книгоиздательство студентов П. С.-Х., А. Долгоруковская, 33, 1919. – Часть первая : Учение об обработке почвы и о системах восстановления плодородия почвы. – 468 с.

От автора: «Своим многочисленным ученикам и ученицам Петровцам, Голицынкам и Луговодам посвящает свой труд».

Из введения: «Земледелие, как промышленность, его признаки и его отношение к сельскохозяйственным производствам и признаки последних. Условия жизни сельскохозяйственных растений. Факторы энергетические и факторы материальные. Их значение в земледелии. Основные законы земледелия».

1921

90. **Макаров Н.** Как американские фермеры организовали свое хозяйство / Н. Макаров. – Издание : «Association press» New-York, 347 Madison Ave, 1921. – 154 с.

1922

91. **Плеханов Г. В. (1856–1918).** Сочинения / Г. В. Плеханов ; предисловие Д. Рязанова ; Институт К. Маркса и Ф. Энгельса ; Библиотека научного социализма под общей ред. Д. Рязанова. – Издание 3-ье. – Москва : Государственное издательство, 1922. – Том 1. – 364 с.

92. **Словцов Б. И. (1874–1924).** Физиологическая химия / Б. И. Словцов. – 3-е исправленное и дополненное издание. – Петроград : Научное химико-техническое издательство, 1922. – 227 с.

1923

93. **Гольдшмидт Рихард (1878–1958).** Механизм и физиология определения пола / Рихард Гольдшмидт ; под. общей ред. А. Д. Архангельского, Н. К. Кольцова, В. А. Костицына, П. П. Лазарева и Л. А. Тарасевича. – Москва : «Мосполиграф», 1-я Образцовая тип., Пятницкая 71, 1923. – Кн. 5 : Современные проблемы естествознания. – 296 с. : 113 рисунков.

Предисловие к русскому изданию Н. Кольцова: «Р. Гольдшмидту принадлежит ряд крупных специальных работ в области механизма определения пола. Это обстоятельство особенно повышает ценность настоящей книги, предназначенной для широких кругов натуралистов, медиков и студентов. Проблема определения пола – одна из самых животрепещущих в современной биологии, и с 1920 года, когда вышло немецкое издание, опубликовано уже немало новых весьма существенных работ в этой области. Поэтому нельзя не выразить самую горячую признательность автору за то, что, заинтересовавшись русским изданием, он пересмотрел и исправил весь немецкий текст, сделав к нему существенные дополнения, которыми использована новейшая литература вплоть до конца 1922 года».

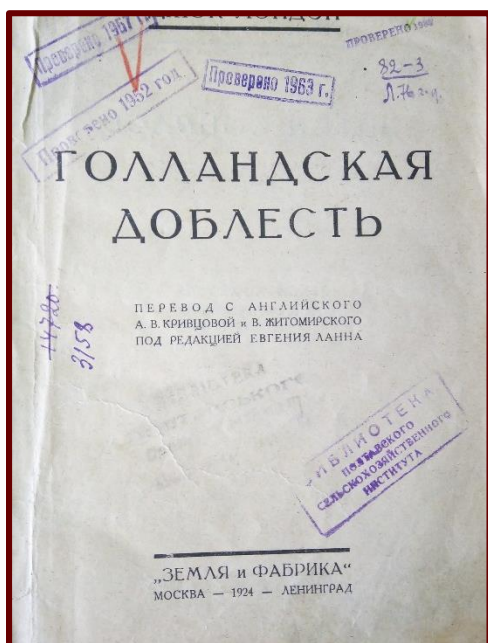
94. **Келлерман Б. (1879-1951).** Море : роман / Б. Келлерман ; перевод с немецкого З. Н. Журавской. – Москва : Государственное из-во, 1923. – 221 с.

95. **Потребительская** кооперация на Украине за пять лет 1918–1922 / Всеукраинский кооперативный союз «Вукопспілка» ; статистико-экономический п\отдел. – Харьков : Издание «Вукопспілка», 1923. – 206 с.

1924

96. **Коршиков А. А. (1889–1942).** Эволюционные теории в историческом изложении / А. А. Коршиков. – Харьков : Издательство «Путь просвещения» при Наркомпросе У. С. С. Р., 1924. – 186 с.

97. **Лондон Джек (1876–1916).** Полное собрание сочинений / Джек Лондон ; перевод с английского А. В. Кривцовой и В. Житомирского ; под ред. Евгения Ланна. – Москва-Ленинград : Ид-во «Земля и Фабрика», 1924. – Том 11 : Голландская доблесть. – 107 с.

***Від автора:** «Я волів би стати попелом, а не пилом. Я хочу, щоб іскра мого життя блиснула, подібно до блискавки, а не погасла під купою гнилі. Я б краще став яскравим метеором, кожен атом якого випромінює чудове сяйво, ніж сонною і вічною планетою. Істинне призначення людини – жити, а не існувати. Я не буду витрачати свої дні на те,*

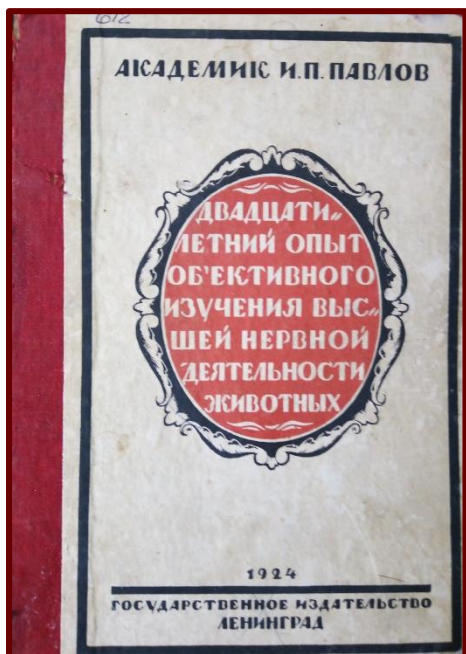
щоб продовжити їх. Краще я витрачу відпущений мені час на життя».

Никакой другой американский писатель не жил жизнью, которая лучше чем его жизнь, выражала его время.

Фред Льюис Патти

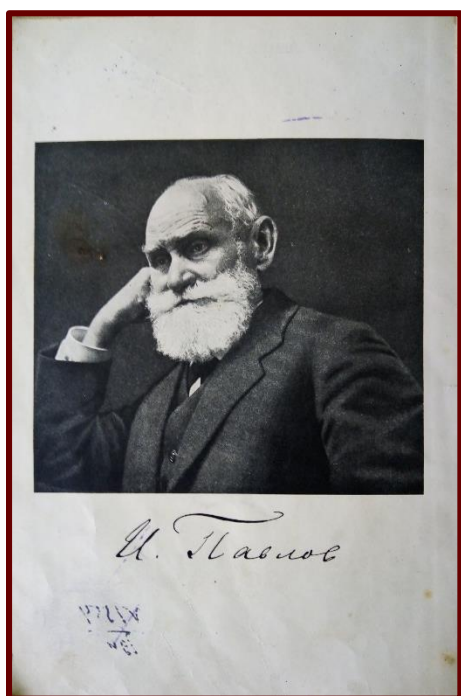

98. **Павлов И. П. (1849–1936).** Двадцатилетний опыт объективного изучения высшей нервной деятельности (поведения) животных. Условные рефлексы : сборник статей, докладов, лекций и речей / И. П. Павлов. – Издание второе, дополненное. – Ленинград : Государственное издательство, 1924. – 383 с.

Иван Петрович Павлов за длительный путь своей научной работы оставил глубочайший след во многих областях теории и практики. Он создал заново ряд глав современной физиологии, новое направление экспериментальной терапии, он страстно боролся за объективные методы исследования в одной из труднейших областей знания — психологии. Ему принадлежит величайшая заслуга создания крупнейшей в мире физиологической школы, не имеющей равной себе по творческой зарядке и величине.

Х. С. Коштыянс

Вислови І. Павлова:

«Рефлекс мети має величезне життєве значення, він є основною формою життєвої енергії кожного з нас. Життя тільки для того красиве і сильне, хто все життя прямує до мети, якої постійно прагне, але не може досягти, або з однаковим запалом переходить від однієї мети до іншої...»

«Що не роблю, постійно думаю, що служу цим, наскільки дозволяють мої сили, перш за все своїй Батьківщині, нашій російській науці. І це є і сильне спонукання і глибоке задоволення.»

99. **Павлов М. В.** Причины вымирания животных в прошедшие геологические эпохи / М. В. Павлов ; под общей ред. А. Д. Архангельского, В. Ф. Кагана, Н. К. Кольцова, В. А. Костицына, П. П. Лазарева и Л. А. Тарасевича ; с добавлением статьи проф. А. П. Павлова. – Москва : «Мосполиграф», 1-я Образцовая тип., Пятницкая 71, 1924. – Кн. 17 : Современные проблемы естествознания. – 130 с.

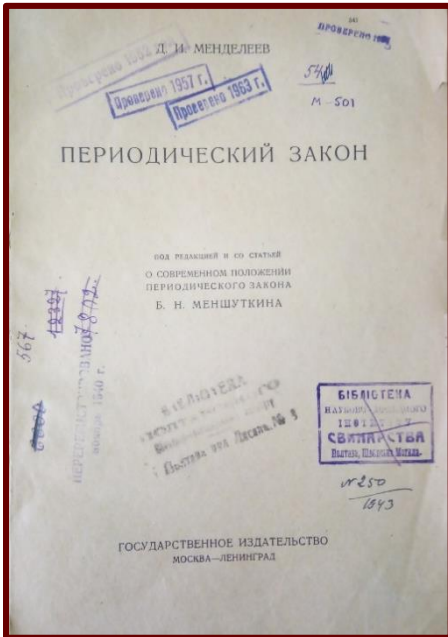
Из введения: «Вопрос о причинах вымирания животных и растений возник после того, как великий Кювье определенно указал, изучая ископаемые остатки млекопитающих на гипсов Монмартра, что они являются остатками животных, существовавших раньше и потом исчезнувших. Теперь вопрос этот возникает почти у каждого натуралиста, изучающего те многочисленные формы животного и растительного мира, которые населяли землю в разные эпохи ее жизни и которые не существуют теперь».

1925

100. **Гордеев Г. С.** Сельское хозяйство в войне и революции / Г. С. Гордеев. – Москва : Типография Госиздата «Красный пролетарий», Пименовская ул., 1/16, 1925. – 203 с.
101. **Плеханов Г. В. (1856–1918).** Сочинения / Г. В. Плеханов ; под ред. Д. Рязанова. – Ленинград : Государственное издательство, 1925. – Том 21. – 296 с.
102. **Серебровский П. В. (1888–1942).** Биология поля / П. В. Серебровский. – Ленинград : Рабочее издательство «Прибой», 1925. – 151 с.

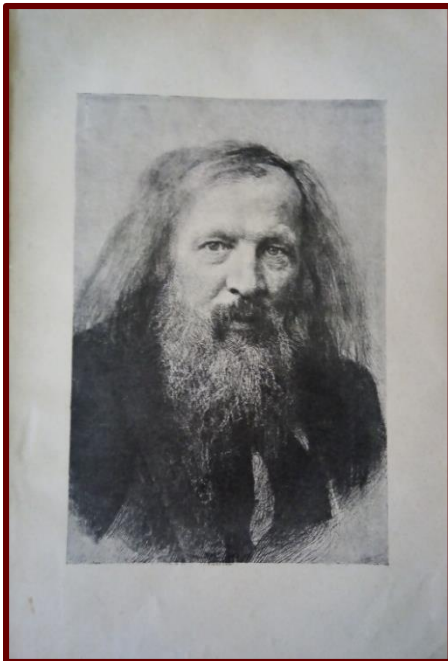
1926

103. Менделеев Д. И. (1834–1907). Периодический закон / Д. И. Менделеев ; под редакцией и со статьей Б. Н. Меншуткина. – Одесса : «Одесполиграф», 1-я Гостипография им. К. Маркса, 1926. – Кн. 15 : Классики естествознания. – 254 с.

Как без нечувствительных частиц тела не могут быть составлены, так и без оных испытания учение глубочайших физики невозможно... Во тме должны обращаться физики, а особливо химики, не зная внутреннего нечувствительного частиц строения.

М. Ломоносов

Геніальний хімік, першокласний фізик, плідотворний дослідник у галузі гідродинаміки, метеорології, в геології, в різноманітних галузях хімічної технології (вибухові речовини, нафта, вчення про паливо та ін.) й інших дисциплінах, які межують з хімією і фізикою, глибокий знавець хімічної промисловості і промисловості взагалі, особливо російської, оригінальний мислитель у галузі вчення про народне господарство, державний розум, якому, на жаль, не судилося стати державним діячем, але який бачив і розумів завдання і майбутнє Росії краще, ніж представники офіційної влади...

Усі різноманітні частини або напрями його духовної творчості при уважному аналізі виявляються не ізольованими одна від одної і не випадковими; відчувається, що вони пов'язані якимись незримими нитками, складаючи одне органічне ціле.

Він умів бути філософом у хімії, фізиці та інших галузях природознавства, до яких йому доводилося доторкатися, і природодослідником у проблемах філософії, політичної економії і соціології. Він умів внести світло науки в задачі чисто практичного характеру і наблизити до життя теорію, знаходячи для неї можливість використання та різноманітних застосувань.

Л. Чугаєв

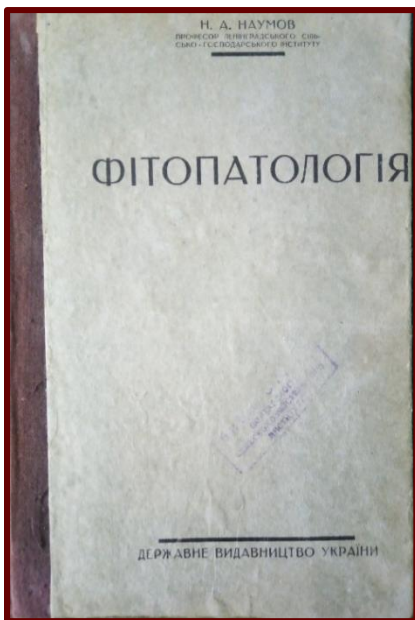

Печатка: Бібліотека науково-дослідного інституту свинарства.

1928

104. **Наумов Н. А. (1888–1959).** Фітопатологія / Н. А. Наумов. – Харків : Державне видавництво України, 1928. – 488 с.

Від автора: «Це друге видання «Загального курсу фітопатології» являє собою переробку першого й відрізняється від нього і змістом, і способом розміщення матеріалу. Тут виділено в окремі розділи й докладніше викладено питання загального значіння, дано загальний погляд на фітопатологію, дано докладний огляд захворювань, докладніш викладено взаємини між рослиною та паразитом. Все це, разом з окремим розділом, присвяченим морфології, систематиці та біології грибів, являє собою зміст першої – загальної –

частини курсу. Друга частина – описова – подає відомості про окремі захворювання; їх взято цілком з першого видання, але додано ще огляди випадків, не згаданих там, наприклад – флагелози, захворювання під впливом актиноміцетів. Цілком перероблено розділи про бактеріози, капустяну гулю, про паразитів з квіткових рослин, про мозаїчні захворювання; нарешті, включено відомості про роль комах у поширенні захворювань рослин. Відомості про методи боротьби виділено в окрему – третю – частину, куди ввійшли детальний огляд сучасних метод боротьби та розгляд способів готувати й користати фунгіциди, а також способів дезинфікувати посівний матеріал. Зміст четвертої частини становлять кілька спеціальних питань більш практичного значіння: про методи культури сапрофітних та паразитних грибів і про фітопатологічну експертизу насіння».

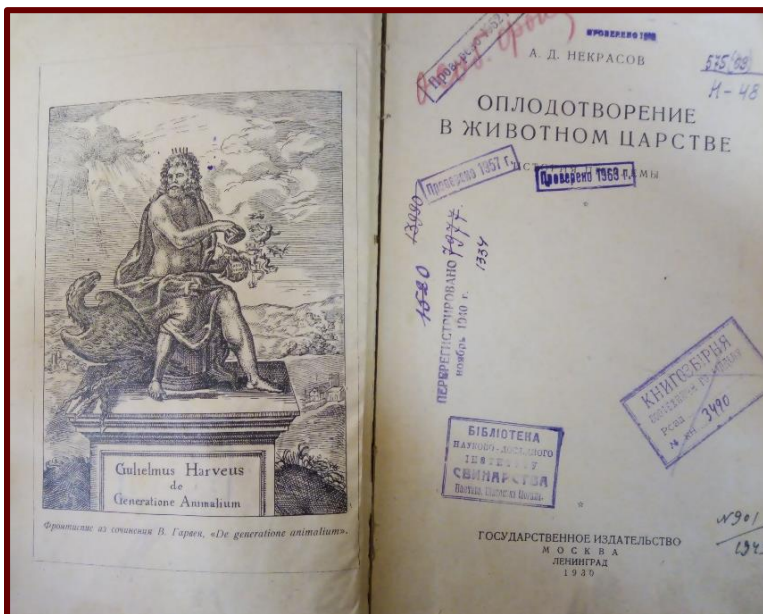
1929

105. Сервантес М. (1547–1616). Дон Кихот Ламанчский / М. Сервантес ; перевод под ред. и вступ. статьями Б. А. Кржевского и А. А. Смирнова ; введение П. И. Новицкого. – Ленинград : Академия, 1929. – 845 с. : 67 иллюстраций.

«Я отлично знаю... что нет таких чар, которые могли бы поколебать или же сломить нашу волю, как полагают иные простаки, ибо воля наша свободна, и ни колдовские травы, ни чародейство над нею не властны. Сломить человеческую волю – это вещь невозможная», – напишет Мигель де Сервантес в самом конце своей жизни.

1930

106. Некрасов А. Д. (1874–1960). Оплодотворение в животном царстве : [история проблемы] / А. Д. Некрасов. – Москва : Госиздат «Красный пролетарий», Краснопролетарская, 16, 1930. – 260 с.

Предисловие: *«История проблемы оплодотворения одна из интереснейших глав в истории биологических наук. Мы видим здесь наглядно, как научное исследование постепенно снимало покров за*

покровом с этой «тайны из тайн», как шаг за шагом отвоевывало новые и новые области у «океана неизвестного»; видим, в какой связи стоял этот научный прогресс с развитием техники, как новые факты, добытые при помощи усовершенствованной техники, приводили к новым теориям и как эти новые теории побуждали изучать новые факты или применять новые методы исследования и таким образом приводили к дальнейшим научным завоеваниям».

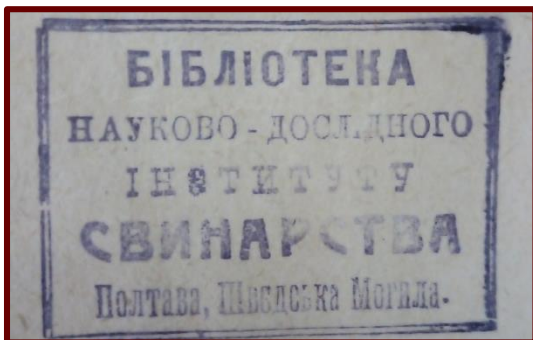

Печатка: Книгозбірня зоотехнічного відділу.

Книгозбірня

Из У. Гарвея «Этюды о размножении животных»: «Первые нити Природы почти всегда скрыты как в глубокой ночи, и вследствие своей тонкости также не поддаются остроте ума, как и остроте глаза».

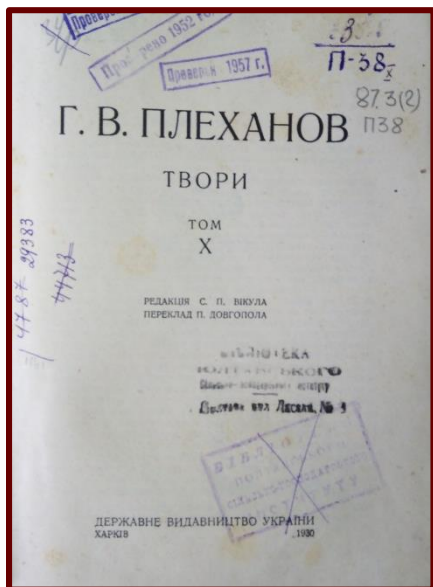
Заключение: «Описанную нами историю проблемы мы можем разбить на несколько период, или эпох. Первоначально задачей исследователей было найти «начало» индивидуальной жизни у всех животных и у человека. У яйцекладущих форм таким началом еще со времен древности считалось яйцо».

Печатка: Бібліотека науково-дослідного інституту свинарства.

«Уже с давних пор, – продолжает Гете, – рассматриваю таким образом деятельность современников, как старых, так и молодых. Разногласия исследователей неизбежны. Живя дольше, убеждаешься в невозможности какого-нибудь способа сгладить разногласия. Так как всякое суждение вытекает из посылок и так как, строго говоря, каждый исходит из особых посылок, в выводах всегда останется известная разница, принадлежащая отдельному познающему. Она свидетельствует прежде всего о бесконечности предмета, которым мы занимаемся, будем ли целью наших исследований мы сами или мир...»

107. **Плеханов Г. В. (1856-1918).** Твори / Г. В. Плеханов ; ред. С. П. Вікула ; переклад П. Довгопола. – Харків : Державне видавництво України, 1930. – 380 с.

Плеханов рано отказался от военной карьеры, но в его служении революции сохранился оттенок воинской доблести. Очень может быть, что такие черты, роднящие его с поколением дворян-революционеров первой половины прошлого века, сыграли известную роль и в недостатках политической деятельности Плеханова. Защитник «воинствующего материализма», materialismus militans, непримиримый борец против идейных колебаний социалистов, он часто оставался рыцарем-одиночкой. Рано сложилось у него предубеждение против всякой тесной организации и роковое желание держаться «над схваткой» по отношению к организационной борьбе, что, разумеется, практически невозможно и ведёт обычно к худшей односторонности.

М. Лифшиц

Періодичні видання, які зберігаються в музеї ПДАА

Газета – перша чернетка історії.

Пилип Грем

Щотижневик «Хуторянин» – одна із перших сільськогосподарських газет, яка видавалася в Полтаві понад два десятиліття з 1896 до 1917р. і залишається на сьогодні одним із кращих літописів аграрної історії України. Вона друкувалася раз на тиждень по четвергах. Видавець часопису – Полтавське товариство сільського господарства. Газета зберігає на своїх сторінках багато цікавих відомостей про становлення та розвиток дослідної справи на Полтавщині, про історичне та культурне життя краю, про наукову спадщину всесвітньо відомих учених країни. На її сторінках друкувалися тодішні студенти, а зараз відомі вчені, академіки: М. І. Вавилов, В. І. Вернадський, В. В. Докучаєв, А. П. Симиренко.

На період виходу газети - це було єдине джерело інформації для фермерів і людей, що займалися сільським господарством.

У першому номері «Хуторянина» говориться: «Тисячолітній досвід і агрономічна наука вчать землероба, як необхідно діяти, щоб здобути шукане щастя і уникнути нещастя. Ось чому ми поставили головним завданням «Хуторянина» розповсюдження сільськогосподарських знань, здобутих досвідом і наукою».

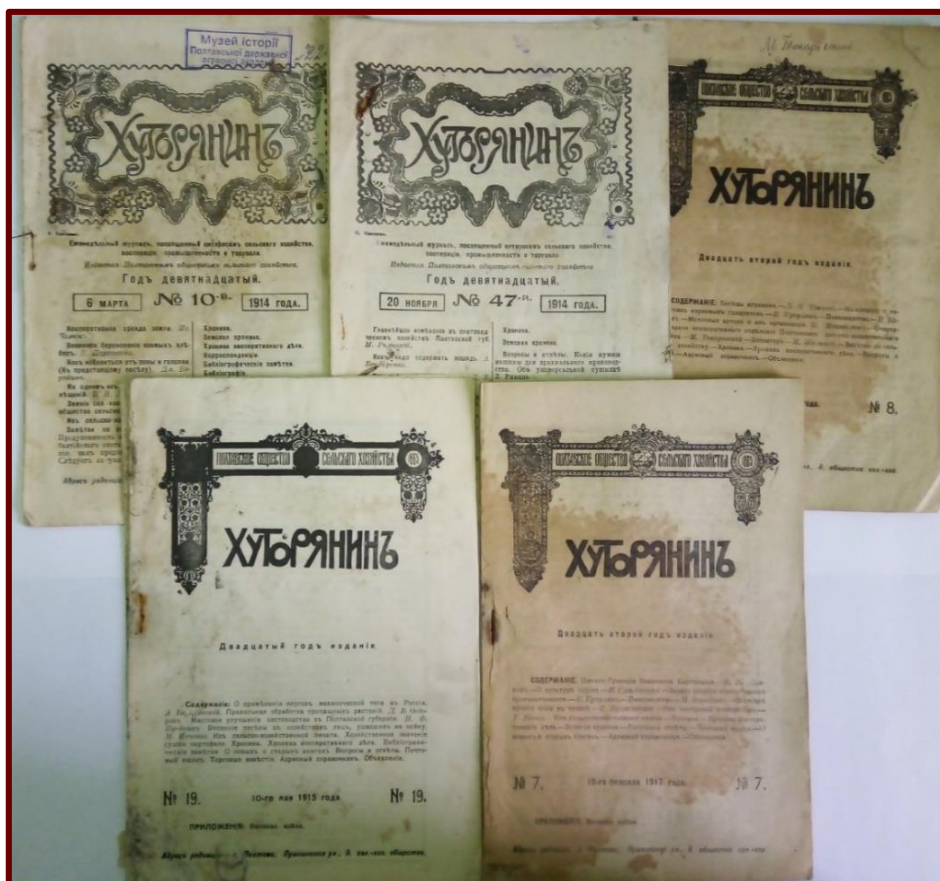

1. **Хуторянинъ** : еженедѣльный журналъ, посвященный интересамъ сельскаго хозяйства, коопераціи, промышленности и торговли / Полтавскимъ обществомъ сельскаго хозяйства. – Полтава, Пушнинская ул., д. сел.-хоз. общества, 1913. – № 44 (31 октября).

2. **Хуторянинъ** : еженедѣльный журналъ, посвященный интересамъ сельскаго хозяйства, коопераціи, промышленности и торговли / Полтавскимъ обществомъ сельскаго хозяйства. – Полтава, Пушнинская ул., д. сел.-хоз. общества, 1914. – № 10 (6 марта) ; № 47 (20 ноября).

3. **Хуторянинъ** : еженедѣльный журналъ, посвященный интересамъ сельскаго хозяйства, коопераціи, промышленности и торговли / Полтавскимъ обществомъ сельскаго хозяйства. – Полтава, Пушнинская ул., д. сел.-хоз. общества, 1915. – № 19 (10 марта).

4. **Хуторянинъ** : еженедѣльный журналъ, посвященный интересамъ сельскаго хозяйства, коопераціи, промышленности и торговли / Полтавскимъ обществомъ сельскаго хозяйства. – Полтава, Пушнинская ул., д. сел.-хоз. общества, 1917. – № 5/6 (12 февраля) ; № 7 (19 февраля) ; № 8 (26 февраля).

Іменний покажчик

Аничковъ Е. В. 77, 78, 79, 80

Арсеньевъ К. К. 55

Архангельский А. Д. 93

Ауэрбахъ Н. 70

Быковъ П. В. 58, 59, 60, 61, 77, 78, 79, 80, 87

Бирюковъ П. И. 73, 74, 75, 82

Бородинъ И. П. 18, 27, 40

Брокгаузъ Ф. А. 5, 6, 7, 8, 35, 41

Брэмъ А. Э. 3, 4, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15

Вальдехъ М. А. 37

Вейнбергъ П. И. 77, 78, 79, 80

Веселовскій Ю. А. 77, 78, 79, 80

Вікула С. П. 107

Вильямс В. Р. 89

Винклеръ Олофа 18, 40

Вокке Э. 86

Волчкова А. И. 20

Вольфъ Э. Л. 86

Гейнъ Эрнестъ 18, 40

Генкель А. 18, 27, 40

Герценъ А. И. 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52

Гесдерферъ М. 43

Гоголь Н. В. 5, 6, 7, 8, 33, 34

Гольдшмидт Рихард 93

Гордеев Г. С. 100

Гофманъ К. 26

Гофманъ Т. 16
Григоровичъ Д. В. 17

Диккенсъ Чарльзь 70
Довгополий П. 107
Дудышкинъ С. С. 1

Житомирский В. 97
Журавская З. Н. 94

Зеелозъ І. 18, 40
Зелинскій С. С. 19
Зеллени І. 18, 40

Измайловъ А. А. 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69

Каган В. Ф. 99
Кайгородовъ Д. Н. 4, 11 94
Келлерман Б. 94
Кенигсбрунъ фонъ Г. 18. 40
Ковалевска А. 71
Кольцов Н. К. 93, 99
Корнеръ фонъ-Мариаунъ А. 18, 27, 40
Корнеръ фонъ-Фриць 18, 40
Коршиков А. А. 96
Костицын В. А. 93, 99
Кржевский Б. А. 105
Кривцова А. В. 97

Лазарев П. П. 93, 99
Ланна Е. 97
Лѣрмонтовъ М. Ю. 1
Лѣсковъ Н. С. 35, 41
Лондон Джек 97

Макаров Н. 90
Маминъ-Сибирякъ Д. Н. 36, 76, 87
Мельниковъ П. И. (Андрей Печерский) 21, 22, 23, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69
Менделеев Д. И. 103
Меншуткин Б. И. 103
Мольеръ Ж. Б. 77, 78, 79, 80
Монтеверде Н. А. 26

Наумов Р. А. 104
Некрасов А. Д. 106
Новицкий П. Н. 105

Оржешко Элизы 19
Орловъ М. Л. 70

Павлов А. П. 99
Павлов И. П. 98
Павлов М. В. 99
Плеханов Г. В. 91, 101, 107

Рансоннетъ фонъ Э. 18, 40
Реймонтъ В. 71
Ровняковъ К. 28
Ростовцевъ С. 82
Рязанов Д. 91, 101

Салтыковъ М. Е. 55
Семеновъ А. 43
Сементковскій Р. И. 35, 41
Сенкевичъ Генрихъ 37
Сентъ-Илеръ К. К. 3, 4, 9, 11, 12, 13, 14, 15
Сервантес М. 105
Серебровский П. В. 102

Скоттъ Вальтеръ 29, 30
Словцов Б. И. 92
Смирнов А. А. 105
Соболев М. Н. 85
Соколовскій А. А. 16
Станюковичъ К. М. 58, 59, 60, 61

Тарасевич Л. А. 93, 99
Тейхманъ Ф. 40
Тихонравовъ Н. С. 5, 6, 7, 8
Толстой Л. Н. 2, 31, 38, 42, 73, 74, 75, 83
Траншель В. 18, 27, 40
Трахтенбергъ І. А. 85
Тройницкій Н. А. 44
Тургеневъ И. С. 24, 25

Холодковскій Н. А. 72

Шевченко Т. 62
Шишмарева М. Д. 39

Эліотъ Джорджъ 39

Зміст

Від укладачів	4
Вступне слово	6
<i>Книжкова енергія часу (Самородов В. М.)</i>	6
<i>Бібліотека є вмістилищем словесності всіх часів і всіх народів</i>	9
Книги	13
Періодичні видання	57
Іменний покажчик	59

Бібліографічний покажчик

Рідкісні видання у фонді бібліотеки ПДАА

Укладачі: – Л. Д. Пащенко, І. І. Фіненко, Н. М. Плішко, Н. В. Жадан

Науковий редактор – ректор академії к. е. н., професор В. І. Аранчій

Автор вступного слова – доцент, лауреат академічних премій імені Л. П. Симиренка та М. М. Гришка В. М. Самородов

Відповідальний за випуск – директор бібліотеки кандидат історичних наук, доцент С. В. Макарець

Ком'ютерна верстка – І. І. Фіненко